

VALSTYBINĖ JONO BASANAVIČIAUS PREMIJA

Valstybinę Jono Basanavičiaus premiją Kultūros ministerija įsteigė 1992 metais. Ji skiriama už reikšmingiausius pastarųjų penkerių metų Lietuvoje ir užsienyje gyvenančių lietuvių darbus, susijusius su etninės kultūros tradicijų plėtojimu, puoselėjimu, ugdymu ir tyrinėjimu, taip pat kūrybinę ir mokslinę veiklą etninės kultūros srityje.

J. Basanavičiaus premija skiriama kasmet iki lapkričio 15 dienos, įteikiama lapkričio 23ąją – J. Basanavičiaus gimimo dieną. Premiją Kultūros ministro teikimu, pritarus Lietuvos kultūros ir meno tarybai, skiria LR Vyriausybė. Premijos dydis –65 000 litų. Kartu su premija įteikiami premijos laureato ženklelis ir diplomai.

LAUREATAI

1993 m. – Veronika Povilionienė

Lietuvių liaudies folkloro dainininkė, tapusi išskirtiniu nacionalinės kultūros simboliu Veronika Povilionienė gimė 1946 m. lapkričio 18 d. Kareivonių k., (Lazdijų raj.). Nuo 1974 m. - liaudies dainų atlikėja, ypač išpopuliarėjusi Atgimimo metais, dainavusi daugelyje Lietuvos Sąjūdžio renginių, atstovavusi Lietuvai įvairiuose svarbiuose tarptautiniuose renginiuose. Ypač įsimintinos jos programos su saksofonininku P.Vyšniausku, Senės vienaakės vaidmuo B.Kutavičiaus operoje "Lokys" Nacionaliniame operos ir baleto teatre, išsiskiriantys dainininkės pasirodymai su populiariosios muzikos grupėmis "Antis", „ŽAS, "Vairas", "Rebelheart", G.Paškevičiumi. Jos dainos įamžintos trijuose filmuose: "Verkiu ir dainuoju" (rež. Edmundas Zubavičius), "Vakar ir visados" (rež. Gytis Lukšas), "Imu jūsų duoną" (rež. Henrikas Šablevičius) ir beveik dvidešimtyje įvairaus formato įrašų rinkinių. 1987 m. jai suteiktas Nusipelnusios artistės vardas, 1993 m. paskirta J.Basanavičiaus premija už nuopelnus puoselėjant tautosakos paveldą, 2002 m. ji apdovanota Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi, 2006 m. - paskirta Lietuvos Respublikos Vyriausybės kultūros ir meno premija, 2006 m. - pelnė Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos apdovanojimą už kūrybinę veiklą, 2008 m. - paskirta Lietuvos nacionalinė kultūros ir meno premija, 2011 m. - „Pasaulio Folkloro Oskaras“ Tarptautinių folkloro asociacijų sąjungos (IGF) kongrese Čeliabinske (Rusija), 2014 m. apdovanojimas „Už nuopelnus Vilniui ir Tautai“. Dainininkė yra ir įvairių muzikinių festivalių laureatė.

1993 m. – Vacys Milius

Lietuvos etnologas, kraštotyrininkas, Lietuvių katalikų mokslų akademijos akademikas, habilituotas humanitarinių mokslų daktaras Vacys Milius gimė 1926 m. gruodžio 8 d. Nuo 1954 m. iki gyvenimo pabaigos iš pradžių jaunesnioju, vėliau vyresnioju (nuo 1955) ir vyriausioju (nuo 1994) mokslo darbuotoju, skyriaus vedėju (1997–2001) V. Milius dirbo Mokslų akademijos Istorijos ir teisės instituto (dabar Lietuvos istorijos institutas) Archeologijos ir etnografijos sektoriuje (dabar Etnologijos skyrius). Įvairiais laikotarpiais dėstė Vilniaus ir Vytauto Didžiojo universitetuose, skatino jaunimą domėtis etnologija. 1993 metais Vytauto Didžiojo universitete apgynė humanitarinių mokslų srities etnologijos krypties habilituoto daktaro disertaciją „Lietuvos kaimo amatai ir technika XIX a. – XX a. pirmojoje pusėje“, o 1994 metais Vytauto Didžiojo universiteto senatas jam suteikė profesoriaus vardą. 1997 metais buvo išrinktas Lietuvių katalikų mokslo akademijos akademiku.

Profesoriaus tirtos sritys – maistas, amatas ir malūnai, žemdirbystės įrankiai, namų buitis, kapinės ir kryždirbystė. Šalia jų buvo lietuvių etnologijos istoriografijos tyrimai ir bibliografijos sudarymas bei publikavimas, lokalinių tyrimų organizavimas ir propagavimas, etnografinių šaltinių leidyba ir daugybė kitų darbų bei veiklos, rodžiusios jo begalinį atsidavimą mokslui ir Tėvynei.

Vacys Milius apdovanotas Jono Basanavičiaus premija (1993), Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinu (1997), jam suteikta Lietuvos Respublikos mokslo premija (2003). Tai jo kaip mokslininko, klojusio tvirtus pagrindus Lietuvos etnologijai, įvertinimas. Vacys Milius mirė Vilniuje 2005 metų spalio 2 dieną. Palaidotas Rokantiškių kapinėse Vilniuje.

1993 m. (po mirties) – Česlovas Kudaba

Geografas, gamtininkas, politinis veikėjas, signataras Česlovas Kudaba gimė 1934 m. liepos mėn. 24 d. Postavų rajono Kobylniko miestelyje, dabartinės Baltarusijos vakaruose. Svarbiausia prof. Č. Kudabos mokslo darbų sritis – Lietuvos ledyninis reljefas. Šia tema jis yra parašęs abi disertacijas, paskelbęs monografiją, apie 100 mokslinių straipsnių. Lietuvos aukštumų nagrinėjimui skirtos šios pagrindinės prof. Č. Kudabos knygos: „Kalvotoji Žemaitija“ (1972 m.), „Lietuvos aukštumos“ (1983 m.), „Kalvotoji Aukštaitija“ (1988 m.). Prof. Č. Kudaba domėjosi geografijos ir kartografijos istorija, parašė tam skirtą knygą „Geografinės kelionės ir atradimai“ (1980 m.), keliasdešimt straipsnių. Už mokslinius darbus tiriant ledyninį Lietuvos reljefą prof. Č. Kudabai 1984 m. paskirta Valstybinė premija.

Profesorius Česlovas Kudaba paskelbė daugiau negu tūkstantį publicistinių straipsnių, skirtų gamtos mokslinėms studijoms, kraštotyros, gamtosaugos ir kultūros temomis. Č. Kudaba nuo 1968 m. iki mirties buvo Lietuvos žurnalistų sąjungos narys. Gamtos bei kultūros klausimais skaitė paskaitas „Žinijos“ draugijoje, keletą metų vadovavo šios draugijos mokslų apie Žemę respublikinei tarybai. 1987 m. profesorius išrinktas pirmuoju Lietuvos kultūros fondo valdybos pirmininku. 1988 – 1990 m. jis buvo Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės ir Sąjūdžio seimo tarybos narys. 1990 m. prof. Č. Kudaba išrinktas Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos deputatu ir tais pačiais metais tapo Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo akto signataru. Nuo 1991 m. prof. Č. Kudaba – Atviros Lietuvos fondo (ALF) pirmininkas. Deputatu ir ALF'o pirmininku buvo iki mirties. 1993 m. už dalyvavimą renkant medžiagą ir ruošiant kraštotyros monografijų ciklą Č. Kudabai paskirta valstybinė J. Basanavičiaus premija (po mirties). Lietuvos žurnalistų sąjungos prezidiumas 1993 m. V. Kudirkos premija įvertino jo knygą „Septyni keliai iš Varnių“ (po mirties). Už didelius nuopelnus Lietuvos gamtos apsaugai Č. Kudaba 1994 m. apdovanotas V. Adamkaus premija (po mirties). Mirė 1993 m. vasario 19 d. Vilniuje.

1993 m. – Rimvydas Kuskas

Geografas Rimvydas Kuskas gimė 1938 m. gegužės 3 d. Lingirio kaime, Panevėžio r. 1955 m. baigė Ramygalos vidurinę mokyklą (Panevėžio r.). 1960 m. baigė Vilniaus universiteto gamtos mokslų fakultetą. Nuo 1958-1990 m. dirbo Geologijos ir geografijos institute. 1990–1994 m. – Aplinkos apsaugos departamente dirbo Ekspertizės valdybos viršininku, nuo 1993 m. – Geografijos instituto Ežerotyros ir pelkėtyros sektoriaus vadovas. Nuo 1996 m. – šio instituto pelkėtyros grupės vadovas. Mokslinio darbo sritys – paleontologija arba landšafto istorija, etnoekologija, ežerotyrapelkėtyra. Tyrė Nemuno deltos pelkių sandarą ir raidą, Kuršių marių peleogeografiją. 1978 m. paskelbė originalią Nemuno deltos, Kuršių marių ir Nerijos

sandaros raidos koncepciją, paremtą neotektonikos kaita holocene. Kartu su archeologais rekonstravo keliolikos senovės gyvenviečių paleoreljefą (Nidos ir kitas). 1992 m. apsigynė daktaro disertaciją.

Parašė per šimtą mokslinių darbų, tarp jų su bendraautorais dvylika monografijų. 1993 m. apdovanotas Nacionaline J. Basanavičiaus premija.

1993 m. – Norbertas Vėlius

Etninės kultūros tyrinėtojas, vienas svarbiausių Lietuvos kultūrinio sąjūdžio veikėjų.

Norbertas Vėlius gimė 1938 m. sausio 1 d. Gulbėse, Šilalės rajone.

Vilniaus universitete studijavo lietuvių kalbą ir literatūrą. Nuo pirmo kurso (1957 m.) pradėjo rinkti tautosaką ir užrašė per 30 000 lietuvių tautosakos vienetų.

1962–1989 m. dirbo Lietuvos MA Lietuvių kalbos ir literatūros institute. 1984 m. paskirtas Tarybų Lietuvos enciklopedijos moksliniu konsultantu. 1989 m. apsigynė daktaro disertaciją „Chtoniškasis lietuvių mitologijos pasaulis“. Tais pačiais metais už mokslinį darbą apdovanotas Lietuvos valstybine premija, po metų – Mato Slančiausko premija už tautosakos rinkimą, o 1993 m. jis apdovanotas Respublikine ir Jono Basanavičiaus premijomis, kaip etninės kultūros tyrinėtojas pelnė ir pasaulinį pripažinimą. 1992 m. suteiktas profesoriaus vardas. Jo iniciatyva buvo įsteigta Lietuvių etninės kultūros draugija ir Etninės kultūros globos taryba. N. Vėlius aktyviai dalyvavo Kraštotyros draugijos veikloje, organizavo ekspedicijas, rinko ir užrašinėjo tautosaką ne tik Lietuvoje, bet ir Rusijoje, Baltarusijoje, Lenkijoje – kaimuose kur gyveno lietuviai. Mirė 1996 m. birželio 23 d. Vilniuje.

Iš surinktos medžiagos drauge su bendraautorais parengė kraštotyros monografijas: „Zervynos“ (1964), „Ignalinos kraštas“ (1966), „Dieveniškės“ (1969), „Merkinė“ (1970), „Dubingiai“ (1971), „Kernavė“ (1972), „Dubičiai“ (1989), „Gervėčiai“ (1989), „Lietuvininkų kraštas“ ir „Lietuvininkų žodis“ (1995), „Lydos krašto lietuviai“ (t. 1–2, 2002) ir kt. Kiti kūriniai: „Mitinės lietuvių sakmių būtybės“ (Vilnius, 1977), „Laumių dovanos“ (Vilnius, 1979), „Senovės baltų pasaulėžiūra“ (1983), „Chtoniškasis lietuvių mitologijos pasaulis“ (Vilnius, 1987), „Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai“, 4 tomai (Vilnius, 1996–2005). Sudarė ir parengė daug knygų iš tautosakos ir mitologijos: „Lietuvių tautosaka“ (1967), „Senelių pasakos“ (1972), „Siaurės Lietuvos pasakos“ (1974), „Laumių dovanos“ (1979), „Čiulba ulba sakalas“ (1985), „Sužeistas vėjas“ (1987).

1994 m. – Jonas Balys

Etnologas, folklorininkas Jonas Balys gimė 1909 m. liepos 2 d. Krasnavos kaime.

1928 m. baigė Panevėžio mokytojų seminariją. Jau seminarijoje J. Balys vadovavo Tautotyros žinių ir senienų rinkimo draugijai. 1928 m. įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universitetą, studijavo istoriją, etnologiją ir folklorą. Dalyvavo Tautinio jaunimo sąjungos „Jaunoji Lietuva“ veikloje, 1929–1930 m. redagavo leidinį „Jaunoji Lietuva“.

Vėliau tęsė studijas Graco ir Vienos universitetuose. 1933 m. Vienoje už darbą „Der Schamanismus in Malakka und Indonesien“ (vadovas — kultūrinių ciklų etnologijos kūrėjas ir lyginamosios religijotyros tyrinėtojas W. Coopersas) gavo filosofijos daktaro laipsnį. Metus stažavosi Suomijoje. Remdamasis A. Aarnės pasakojamosios tautosakos klasifikavimo principais, susistemino per 3 tūkstančius pasakų. Tuo pat metu parengė lyginamąją tautosakos studiją „Griaustinis ir velnias Baltoskandijos kraštų tautosakoje“ ir ją Kauno Vytauto Didžiojo universitete apgynė kaip habilitacinį darbą. 1934–35 m. dėstė Vytauto Didžiojo universitete, buvo Etnikos katedros vyresnysis asistentas. 1935 m. Kaune jo iniciatyva tautosakai rinkti ir saugoti buvo įkurtas Lietuvių tautosakos archyvas, vėliau

perkeltas į Vilnių. 1935–44 m. buvo šio archyvo vedėjas, įkūrė ir redagavo tęstinį leidinį „Tautosakos darbai“. 1942–43 m. – Vilniaus universiteto docentas, Tautotyros katedros vedėjas.

1944–45 m. pasitraukė į Vokietiją. Dirbo Vokiečių liaudies dainų archyvo Freiburge moksliniu bendradarbiu, 1946–48 m. dėstė Pabaltijo universitete Hamburge.

1948 m. persikėlė į JAV. Iki 1952 m. dirbo Indianos universiteto JAV instruktoriumi, 1952–1954 m. — Šiaurės Amerikos Arktikos instituto moksliniu bendradarbiu, 1956–81 m. — Baltijos šalių specialistu Kongreso bibliotekoje Vašingtone. 1964–67 m. vadovavo Lituanistikos institutui, įkūrė tęstinį leidinį „Lituanistikos darbai“ (1966–1986 m.). Aktyviai reiškėsi lietuvių išėivijos visuomeninėje ir kultūrinėje veikloje. 1979–81 m. buvo VLIK'o vicepirmininku informacijos ir spaudos reikalams, 1970–80 m. tautininkų žurnalo „Naujoji viltis“ redaktorium (su pertrauka 1977–78 m.).

Buvo Tarptautinės laisvos mokslų ir literatūros akademijos (Paryžiuje) ir Baltijos instituto (Bonoje) narys, Etnikos instituto prie Džordžtauno universiteto Vašingtone bendradarbis, „Lietuvių enciklopedijos“ tautosakos-tautotyros skyriaus redaktorius. Bendradarbiavo periodinėje spaudoje.

J. Balys — Amerikos lietuvių kultūros archyvo muziejaus Putname mecenatas ir tautosakos kambario steigėjas. Ten saugomos jo surinktos tautosakos knygos, rankraščiai, programos, sukauptas archyvas. J. Balys mirė 2011 m. rugsėjo 9 dieną savo namuose Ilinojuje, Jungtinėse Amerikos Valstijose.

1994 m. J. Baliui paskirta J. Basanavičiaus premija, 1999 m. jis apdovanotas Gedimino IV laipsnio ordinu.

1994 m. – Aloyzas Vidugiris

Kalbininkas, humanitarinių mokslų daktaras Aloyzas Vidugiris gimė 1928 m. gruodžio 25 d. Tautvilų (dab. Gakūnų) kaime, Panevėžio rajone.

Baigęs Vilniaus pedagoginį institutą 1954 m. pradeda dirbti Lietuvių kalbos institute. 1956–1959 m. buvo šio instituto aspirantas. 1962 m. apgynė disertaciją „Zietelos lietuvių tarmė“. Turiningo darbo dešimtmečius paskyrė paribio ir už Lietuvos sienų atsidūrusiems lietuvių tarmėms. 1985 m. parengė „Lazūnų tarmės žodyną“ (su Jonu Petrausku), 1987 m. „Lazūnų tarmės tekstus“, 1998 m. „Zietelos šnektos žodyną“. Kartu su kitais išleido chrestomatiją „Lietuvių kalbos tarmės“ (1970) ir „Lietuvių kalbos atlaso“ 3 tomus (1977–1991; 1994 m. Lietuvos Respublikos mokslo premija). 1995 m. sudarė „Lietuvių kalbos tarmių ir jų sąveikos tyrimo programą“, skirtą leksikai. „Gervėčių pasakų“ (parengė A. Seselskytė, 1997) redaktorius. 2005 m. pasirodė „Dieveniškių šnektos žodyno“ I tomas (su Laima Grumadiene, Danguole Mikulėniene, Kaziu Morkūnu) ir „Zietelos šnektos tekstų“ I d. Už kraštotyrinę veiklą jam kartu su kitais paskirta 1994 m. valstybinė Jono Basanavičiaus premija. 2002 m. įteikta kalbininko Petro Būtėno premija, apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordinu.

1994 m. – Antanas Tyla

Istorikas, archeografas, habilituotas daktaras, profesorius Antanas Tyla gimė 1929 m. spalio 28 d. Bičionių kaime, Anykščių valsčiuje.

1964 m. apgynė istorijos mokslų kandidato disertaciją „1905 metų revoliucija Lietuvos kaime“, 1988 m. apgynė humanitarinių mokslų daktaro disertaciją „Lietuvos ir Švedijos feodalų kova dėl Livonijos XVI a. pabaigoje – XVII a. pradžioje“.

Pagrindinės mokslinių tyrimų kryptys Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės politinės kultūros, išdo ir valstybės apsaugos XVI a. pabaigoje – XVII a. viduryje problemos, bei Lietuvos

magdeburginių miestų istorijos šaltinių tyrinėjimas ir rengimas spaudai.

Knygos: „1905 metų revoliucija Lietuvos kaime“ (1968), „Lietuvių spaudos draudimo panaikinimo byla“ (1972), „Lietuvos valstiečių judėjimas 1861-1914“ (kartu su kitais, 1975), „Lietuva ir Livonija XVI a. pab. - XVII a. pr.“ (1986), „Garšvių knygnešių draugija“ (1991), aut. Leidinio „Lietuvos magdeburginių miestų privilegijos ir aktai“, I t. (Joniškis ir Jurbarkas, 1991) sudarytojas, II t. (Kretinga, Skuodas, Šiauliai, Šventoji, Varniai, Veliuona, Vieکشniai, Virbalis, Vladislovas, 1997) vienas iš sudarytojų. „Lietuvos istorijos metraščių“ redakcinės kolegijos narys, Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Garbės profesorius (2009). Rengia istorijos doktorantus, spausdina straipsnius politinės kultūros XVI-XVII a. klausimais.

Valst. J. Basanavičiaus premijos laureatas (1994), 1998 m. už nuopelnus Lietuvos valstybei ir Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino IV laipsnio ordinu, Lietuvos Mokslų akademijos Simono Daukanto premija už knygą „Lietuvos magdeburginių miestų privilegijos ir aktai. Kėdainiai“ (2004), Teresės Mikeliūnaitės Anykščių kultūros premija (2005), Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Garbės profesorius (2009), 2009 m. – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžiumi. Tais pačiais metais jam suteiktas Anykščių rajono garbės piliečio vardas. 2010 m. Lietuvos banko ir Lietuvos mokslų akademijos komisija suteikė prestižinę V. Jurgučio premiją už knygą „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės išdas per dvidešimtmetį karą (1648–1667)“, minint Europos vyresnių žmonių aktyvumo ir kartų solidarumo metus, jam suteiktas „Lietuvos šviesuolio“ titulas (2012).

1995 m. – Zita Kelmickaitė

Etnomuzikologė, televizijos, radijo laidų ir renginių vedėja, Lietuvos kultūros ir Vilniaus miesto savivaldybės politinė, LMTA docentė bei visuomenės veikėja Zita Kelmickaitė gimė 1951 m. spalio 19 d. Klaipėdoje.

1973–1975 m. Lietuvos radijo Vaikų ir jaunimo redakcijos muzikos redaktorė. 1975–1976 m. Lietuvos valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultetų, nuo 1978 m. Lietuvos valstybinės konservatorijos (nuo 1992 m. Lietuvos muzikos akademija, nuo 2004 m. Lietuvos muzikos ir teatro akademija) dėstytoja, nuo 1992 m. docentė.

1976–1978 m. savaitraščio „Literatūra ir menas“ muzikos skyriaus redaktorė. Nuo 1974 m. Lietuvos radijo muzikos laidų, 1995–2000 m. katalikų radijo programos „Mažoji studija“ laidos „Muzikos menas“ rengėja. 2003–2004 m. Lietuvos kompozitorių sąjungos Muzikos fondo pirmininkė. Nuo 1980 m. kūrė televizijos muzikos laidas, scenarijus televizijos filmams.

Nuo 1977 m. Vilniaus universitete folkloro ansamblio „Ratilio“ vadovė, su juo parengė koncertinių programų. Festivalių „Skamba skamba kankliai“, 1987 m. ir 1993 m. – „Baltica“, „Smithsonian folklife festival“ Vašingtone (JAV), Baltijos kultūros dienos (Švedija) Lietuvos programos meno vadovė. Parašė straipsnių apie muzikinės kultūros palikimą, šiuolaikinę lietuvių muziką.

Lietuvos liberalų sąjungos, 2003 m. Liberalų ir centro sąjungos Vilniaus miesto skyriaus narė. 2003–2007 m. ir 2007–2010 m. Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narė.

Z. Kelmickaitės vedamos laidos: Lietuvos radijuje „Neišjunk televizoriaus“, LTV2 – „Gyvenimo ratu su Zita Kelmickaite“ (2007–2009 m.), LTV – „Ryto suktinis“ ir „Toks gyvenimas su Zita Kelmickaite“. Dalyvavo TV muzikiniuose projektuose kaip komisijos narė – LTV „Lietuvos dainų dešimtukas“ ir „Triumfo arka“, TV3 – „Chorų karai“.

Apdovanota Jono Basanavičiaus

premija (1995), Gedimino 5 laipsnio ordinu (2000).

1996 m. – Jurgis Dovydaitis

Tautosakininkas, kraštotyrininkas Jurgis Dovydaitis gimė 1907 m. spalio 19 d. Runkiuose, Višakio Rūdos valsčiuje.

Tautosaką rinkti paskatino rašytojas Vincas Krėvė. Nuo 1923 m. sukauptas tautosakos kūrinių archyvas yra seniausias ir didžiausias vieno žmogaus sukauptas tautosakos archyvas

Lietuvoje. Surinkta 140 000 kūrinių, tai dainų tekstai ir jų melodijos, žaidimai, pasakos, padavimai, sakmės, pasakojimai, anekdotai, patarlės, burtai, prietarai, mįslės, atsiminimai, etnografiniai aprašymai, raudos, papročių aprašai, gamtos garsų pamėgdžiojimai, oracijos, išsiskaičiavimai. 1998 m. archyvą padovanojo "Lietuvių literatūros ir tautosakos institutui".

Archyve 350 rankraščių, virš 1200 magnetinių juostų, 800 juostelių, kuriose užfiksuoti tautosakos pateikėjai ir su tautosakos gyvavimu susiję faktai bei daug kitos medžiagos.

Lietuvių kalbos žodyno kartotekai užrašė apie 17 000 žodžių. Parašė straipsnių apie tautosakos gyvavimą, rinkimą, pateikėjus, papročius. Apie Jurgį Dovydaitį sukurtas kino filmas „Palikimas“ (Algirdo Tarvydo studija, režisierius Algirdas Tarvydas, 1999 m.)

1990 m. skirta Mato Slančiausko premija, 1996 m. - Valstybinė Jono Basanavičiaus premija už nuopelnus lietuvių etninei kultūrai renkant ir skelbiant tautosaką.

Mirė 2001 m. rugpjūčio 25 d. Vilniuje. 2007 m., minint Jurgio Dovydaičio 100-ąsias gimimo metines, Višakio Rūdoje pastatytas paminklas.

1997 m. – Venantas Mačiekus

Ekonomistas, kraštotyrininkas gimė 1937 m. gegužės 13 d. Mačiekų kaime Rokiškio rajone.

1959-1964 metais studijavo Vilniaus universiteto Ekonomikos fakultete, kurį baigęs įgijo ekonomisto specialybę. Dirbo susivienijime "Sigma", VU Mokslo muziejaus direktoriumi, Lietuvos taupomojo banko, Lietuvos žemės ūkio bankų ekspertu. Nuo 1968 metų dėsto ir dirba mokslinį darbą Vilniaus universitete, docentas. 1972-1997 metais vadovavo Vilniaus universiteto kraštotyrininkų klubui "Romuva", vadovavo 26 kraštotyrininkų ekspedicijoms. Yra "Versmės" leidyklos "Lietuvos valsčių" monografijų serijos pradininkas ir redaktorius sudarytojas, vadovavo dešimčiai leidyklos tiriamųjų ekspedicijų. Dalyvavo ir medžiagą rinko trisdešimt penkiose kraštotyrinėse ekspedicijose.

1999 m. kartu su V. Terlecku išleido knygą "Kelias nuo Žemės banko iki Lietuvos ūkio banko".

Yra vienas knygos apie kraštiečių kalbininką K. Eigminą "Homo sum. Žodžiai Kazimierui Eigminui" (1998) sudarytojų. Ekspedicijų metu surinktos medžiagos pagrindu parengtų ir išleistų "Lietuvos valsčių" serijos monografijų "Dieveniškės" (1995), "Žiobiškis" (2000), "Raguva" (2001), "Tauragnai" (2005) sudarytojas, kitų monografijų, tarp jų ir "Obeliai. Kriaunos" (1998), redaktorius ir daugelio jų bendraautorius. Leidybai parengė dar dvi monografijas apie Juodupės ir Panemunėlio kraštą. Paskelbė apie 150 straipsnių rinkiniuose ir periodikoje apie valstiečių papročius ir teises, ekonomikos ir ekonomikos informacinių sistemų analizės tema, Lietuvos ekonomikos vystymosi tendencijas, bankininkystės istoriją.

Už nuopelnus Lietuvos etninei kultūrai V. Mačiekui 1997 m. suteikta Jono Basanavičiaus vardo premija. 2005 metais apdovanotas Rokiškio rajono mero padėka už Rokiškio vardo garsinimą ir nuopelnus kraštotyros baruose.

1997 m. – Jonas Trinkūnas

Etnologas, folkloristas, religijotylininkas, senojo lietuvių tikėjimo bendruomenės „Romuva“ vyriausiasis krivis Jonas Trinkūnas gimė 1939 m. vasario 28 d. Klaipėdoje

1965 m. Vilniaus universiteto Lietuvių kalbos ir literatūros fakultete baigė filologijos studijas, įgijo filologo specialybę. Nuo 1969 iki 1973 m. VU Filologijos fakulteto filologijos katedros aspirantas ir dėstytojas. 1969 m. įkūrė kraštotyros sąjungą Ramuva, pradėjo rengti senovės baltų apeigas. Vienas iš Vilniaus universiteto kraštotyrininkų ramuvos kūrėjų. 1990–1993 m. Kultūros ministerijos Etninės kultūros skyriaus vedėjas. Nuo 1994 m. Filosofijos ir sociologijos instituto Etikos ir etnosociologijos skyriaus mokslinis darbuotojas. VPU dėstė etninę kultūrą.

2002 m. išrinktas Romuvos vyriausiuoju kriviu. Dalyvavo tarptautinėse senųjų tikėjimų konferencijose, renginiuose. Paskelbė staipsnių lietuvių ir prancūzų spaudoje, parašė knygas: „Lietuvių senosios religijos kelias“ (2009), „Lietuvių pasaulėjauta: papročiai, apeigos, ženklai“ (2003).

Apeiginio folkloro kolektyvo Kūlgrinda narys, Etninės kultūros draugijos, Tautos namų, Mažosios Lietuvos reikalų tarybos, „Prusos“ klubo, kitų organizacijų vadovas ar narys. 1997 m. apdovanotas Jono Basanavičiaus premija, 2013 m. Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi už aktyvų antitarybinės agitacijos ir kraštotyrinės veiklos organizavimą ir vykdymą bei pagrindinės religinės ir tautinės literatūros platinimą. Mirė 2014 m. sausio 20 d. Vilniuje.

1998 m. – Angelė Vyšniauskaitė

Etnologė, lituanistė, humanitarinių mokslų habilituota daktarė (1993), profesorė (1995), Lietuvių katalikų mokslo akademijos akademikė (2000), visuomenės veikėja Angelė Vyšniauskaitė gimė 1919 m. gegužės 15 dieną Marijampolės apskrityje, Veiverių valsčiaus Skriaudžių kaime. Mirė 2006 liepos 11d.

Visą savo gyvenimą mokslininkė paskyrė Lietuvos etnologijai ir Lietuvos istorijos institutui. 1964 m. Angelė Vyšniauskaitė redagavo ir kartu su kolegomis rašė „Lietuvių etnografijos bruožus“. Lietuvių šeimos tyrinėjimams profesorė paskyrė ne vieną darbą. 1965 m. Soviet Anthropology and Archeology leidinyje išleista jos studija „Lietuvių kolūkiečių šeima“. 1967 m. buvo publikuota knyga „Lietuvių šeimos tradicijos“. Šeimos papročių analizę autorė tęsė publikuodama darbus knygų serijoje „Iš lietuvių kultūros istorijos“ bei atskiruose Lietuvos regionų kaimo kultūrai skirtuose leidiniuose. 1981 m. pasirodė studija „Vestuvės Suvalkijos kolūkiniame kaime“ (knygoje „Šiuolaikinis Suvalkijos kaimas“), o 1985 m. – „Žemaičių vestuvės“ (kn. „Šiuolaikinis Žemaitijos kaimas“), jose išsamiai ir kvalifikuotai išnagrinėti šių etnografinių regionų vestuvių papročiai.

Kita profesorės Angelės Vyšniauskaitės pasirinkta mokslinių interesų sritis – lietuvių linininkystės tyrinėjimai. Šia tema 1993 m. balandžio 16 d. buvo apginta habilituoto daktaro disertacija („Lietuvos linininkystė XVIII a.–XX a. pirmojoje pusėje: Inventorius ir papročiai“).

1995 m. profesorė grįžta prie vestuvių papročių. Kartu su dviem bendraautoriais ji išleido šeimos tyrinėjimams skirtą monografiją „Lietuvių šeima ir papročiai“. Svarbi knyga Lietuvos visuomenei yra kalendorinių papročių studija „Mūsų metai ir šventės“ (1993), Lietuvos etnologijos istorijai vertingas ir iškilus istoriografinis darbas „Lietuviai IX a.–XIX a. vidurio istoriniuose šaltiniuose“ (1994), dėl savo informatyvumo ir įtaigumo tarp skaitytojų populiaru tapo ir knyga apie liaudies architektūrą „Lietuvio namai“ (1999). Profesorė mums paliko 11 monografijų ir daugiau kaip 700 mokslo publikacijų.

2000 m. balandžio 15 d. jai buvo suteiktas Lietuvių katalikų mokslo akademijos akademikės vardas. 1996 m. Angelė Vyšniauskaitė buvo apdovanota Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino 4-ojo laipsnio ordinu, o 1998 m. jai paskirta Jono Basanavičiaus premija.

1999 m. – Juozas Kudirka

Etnologas Juozas Kudirka gimė 1939 m. kovo 19 d. Skriaudžių kaime, Veiverių sen., Prienų r. sav., Kauno aps.

Parašė straipsnių apie M. Akelaičio, L. A. Jucevičiaus, A. Tatarės visuomenines pažiūras, tuo metu pirmasis Lietuvoje į Vytautą ir Gediminą pažvelgė kaip į politikus. Nuo 1980 iki 1997 m. Lietuvos moksliniame metodiniame kultūros centre (dabar Lietuvių liaudies kultūros centras). Be to, J. Kudirka – ir liaudies sportinių žaidimų propaguotojas ir populiarintojas.

Nuo 1984 m. Šalčininkų rajone jis pirmasis Lietuvoje organizavo liaudies sportinių žaidimų dienas. 1993 m. išleistas ir leidinys „Lietuvių sportiniai žaidimai“. Tai pirmasis ir iki šiol vienintelis tokio pobūdžio mokslinis leidinys Lietuvoje.

Viena iš daugiausia prie lietuvių dvasinio atgimimo prisidėjusių knygelių – „Motinos diena“ (1-asis leid. pasirodė 1989, 2-asis – 1994 m.). 1989 m. pasirodė pirmoji knygelė „Kūčių stalas“ (2-asis leid. 1990, 3-iasis – 1998 m.), po metų – „Kūčių naktis“ ir 1993 m. – monografija „Lietuviškos Kūčios ir Kalėdos“. Pastarąją knygą, kartu su priedu „Lietuviškos Kūčios: istorinė lyginamoji apžvalga“ (1994 m.) 1995 m. jis apgynė kaip humanitarinių mokslų etnologijos krypties habilituoto daktaro disertaciją. Taip pat išleistos ir kitos kalendorinėms šventėms skirtos knygelės: „Velykų šventės“ (1990, 2-asis leid. 1992), „Joninės“, „Vėlinės“ (abi 1991), „Užgavėnės“ (1992), metodinis darbas „Papročiai ir kaimo kultūra“ (1996), „Jurginės“ (1997, du leidimai).

Etnologas pasirūpino ir Lietuvos etninės kultūros vadovėliu anglakalbiams skaitytojams. Jis išleido knygelę „The Lithuanians – an Ethnic Portrait“ (1991). J. Kudirkai ypač rūpėjo Baltarusijos lietuvių kultūra. Labai reikšmingos jo knygos „Apso ir Pelekų lietuviškoji kultūra“ (1997), „Plikių kaimo papročiai“ (1998).

Už paribių etninės kultūros tyrinėjimus 1999 m. apdovanotas. J. Basanavičiaus premija.

1999 m. – Juozas Vaina

Pedagogas ir kraštotyrininkas, Lenkijos lietuvių visuomenės veikėjas, Punsko etnografinio muziejaus įkūrėjas Juozas Vaina gimė 1916 m. spalio 16 d. Vidugirių kaime, Punsko valsčiuje, dab. Lenkija. Mirė 2011 m. balandžio 1 d.

1935-1937 m. studijavo Vilniaus Stepono Batoro universiteto Matematikos-gamtos fakultete, vėliau – Dancigo politechnikos instituto Architektūros fakultete. Antrojo pasaulinio karo metais vėl tęsė mokslus Vilniaus universitete, kol vokiečių okupacinė valdžia jį uždarė. Vedė Trakų mokytojų seminarijos fizikos dėstytoją Eleną Tumėnaitę.

Šeima pervažiavo į Vidugirius. Baimindamasis, kad gali būti Raudonosios Armijos persekiojamas, iki 1947 m. slapstėsi. Vėliau mokytojavo Suvalkuose, trumpam paskirtas Mechaninio licėjaus direktoriumi. 1956 m. perkeltas į Punską licėjaus direktoriaus pavaduotoju, perėmė vadovavimą Lietuvių kultūros namams, o 1957 m. išrinktas Lietuvių visuomeninės kultūros draugijos vicepirmininku.

Rinko krašto tautosaką, o nuo 1968 m. ieškojo eksponatų būsimam muziejui. 1958-1959 m. Punsko klotimo teatre režisavo kelis vaidinimus. Rašė į Lietuvos ir Lenkijos lietuvių spaudą, dainavo choruose bei grojo Lietuvių kultūros namų kaimo kapeloje „Klumpė“.

1979 m. jau būdamas pensininku, surinktus daiktus pradėjo eksponuoti keliose buvusios mokyklos klasėse – tai buvo Punsko etnografinio muziejaus užuomazga.

Juozas Vaina rinko dainas ir išleido kasetes. Išleido knygas: „Tarp Punsko ir Seinų“ (I, II t). Įkūrė kraštotyros muziejų. Sukaupė monetų kolekciją (seniausioji su Žygimanto Senojo antspaudu: „SIGISMUNDUS REX POL(oniae) M(agnus) D(ux) L(ituaniae)“).

Paliko uolienų kolekciją, kurioje tūkstantmečius išsistovėjęs akmens kirvukas. Tuose

rinkiniuose – mūsų krašto materialiosios kultūros atspindys.

Apdovanotas Ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Karininko kryžiumi, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino medaliu, 1999 m. Jono Basanavičiaus premija, Polonia restituta (Lenkijos atgimimo) kryžiumi, Ordino „Už nuopelnus Lenkijai“ Aukso kryžiumi, Lenkijos keturiasdešimtmečio medaliu (du kartus), Suvalkų vaivadijos medaliu, Mokytojų profesinės sąjungos „Aukso žymeniu“. Lenkijos nusipelnęs kultūros veikėjas, Lenkijos nusipelnęs kooperatinės veiklos veikėjas.

2000 m. – Antanas Stravinskas

Lietuvos kraštotyros draugijos puoselėtojas – vienas iš jos kūrėjų ir vadovų, taip pat ilgametis tradicinės lietuvių kalvystės tyrinėtojas Antanas Stravinskas gimė 1927 m. balandžio 25 d. Rudžių kaime, netoli Eržvilko, Jurbarko rajone. Mirė 2007 08 31. Pasirinkęs tautos istorijos studijas, visą gyvenimą tyrinėjo dvasinę ir materialinę kultūrą. 1949–1957 m. dirbo ekskursijų vadovu, kilnojamųjų parodų organizatoriumi Kauno M. K. Čiurlionio dailės muziejuje. Mokslinių įgūdžių įgijo 1957 m. vadovaudamas Vilniaus universiteto Kraštotyros moksliniam būreliui.

Vienas reikšmingiausių A. Stravinsko veiklos etapų – Lietuvos kraštotyros draugijos kūrimas ir vadovavimas jai. Jam tapus jos pirmininko pavaduotoju, per keletą metų organizacinių padalinių atsirado beveik visoje Lietuvoje, kūrėsi visuomeniniai muziejai, į kraštotyros veiklą buvo įtrauktos bibliotekos, mokyklos, 1963 m. pradėtas leisti straipsnių rinkinys „Kraštotyra“.

Tęsdamas geriausias prieškarinio kraštotyros tradicijas, A. Stravinskas kūrė šį visuomeninį sąjūdį – jo vadovavimo Lietuvos kraštotyros draugijai laikotarpiu (1961–1973) buvo pradėtos organizuoti kompleksinės ekspedicijos, iš kurių medžiagos išleistos monografijos. Ekspedicijas organizavo ir pats A. Stravinskas, pirmiausia gimtinėje – Eržvilke. Tuomet išėjusi jo sudaryta monografija ir šiandien yra reikšmingiausias leidinys apie tą kraštą. Vadovaudamas kraštotyros veiklai, pats pradėjo rinkti medžiagą apie kalvystę ir tapo vieninteliu istoriku, nuosekliai tyrinėjusių kalvystės raidą Lietuvoje. Sukaupią unikalios medžiagą sudėjo į knygą „Lietuvos kalvystė“.

A. Stravinskas parengė spaudai Č. Kontrimo knygą „Lietuvos geležiniai kryžiai“ (1991), buvo vienas „Lietuvių liaudies meno“ II tomo (mažoji architektūra) sudarytojų, didžiulio leidinio „Kryždirbystė Lietuvoje“ vienas sudarytojų ir autorių.

Paskelbė per 200 straipsnių periodikoje apie knygnešius, vargonininkus, muzikantus, gimtojo Eržvilko apylinkių žmones.

A. Stravinsko veiklą 2000 m. valstybė įvertino J. Basanavičiaus premija.

2001 m. – Leonardas Sauka

Lietuvos kalbininkas, tautosakininkas, vertėjas Leonardas Sauka gimė 1931 m. sausio 5 d. Telšiuose.

Baigė Telšių gimnaziją. 1954 m. Vilniaus universitete baigė lietuvių kalbą ir literatūrą. Nuo 1957 m. Lietuvių kalbos ir literatūros instituto bendradarbis, 1993–2001 m. direktorius. Nuo 1996 m. Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys.

1992 m. atgaivino tęstinį leidinį „Tautosakos darbai“, jo vyriausiasis redaktorius, leidinių „Lituanistica“, „Lietuvių etnologija“, „Demos“, „Revue Baltique“, „Journal of Baltic Institute of Folklore“ redakcinių komisijų narys.

Paskelbė straipsnių folkloro istoriografijos žanrinių ypatumų tarptautinio paplitimo klausimais. Studijoje „Lietuvių vestuvinės dainos XIX a. – XX a. pr.“ šio žanro dainos apžvelgtos kaip sinkretinio meno kūriniai. Parengė „Lietuvių liaudies dainyno“ šeimos

dainoms skirtus 7 ir 13 tomus, 8–12 tomų vyriausiasis redaktorius, kelių tomų įvadinių straipsnių autorius. Įvadinių straipsnių ir komentarų Jono Basanavičiaus tautosakos rinkiniams „Lietuviškos pasakos įvairios“ (1–4, 1993–98) ir „Iš gyvenimo vėlių bei velnių“ (1998) autorius.

„Lietuvių tautosaka“ t. 1–5, bendraautorius, 1962–1968 m., „Lietuvių tautosakos apybraižos“, bendraautorius, 1963 m., „Šepetys repetys: Dainelės, pasakos, skaičiuotės, priežodžiai, mįslės“; tautosakos rinkinys vaikams, sudarė, 1965 m., „Lietuvių vestuvinės dainos XIX a. – XX a. pr.“, studija, 1968 m., „Lietuvių liaudies dainų eilėdara“, monografija, 1978 m., „Pelyte, nešk miegelį: Lietuvių liaudies lopšinės“; tautosakos rinkinys vaikams, sudarė, 1973, 2 leid. 1980 m., „Patarlių rinkėjo vadovas“, metodinis leidinys, 1982 m., 2 t. 1985 m., „Tikra ir netikra liaudies kūryba“, 1983 m., Simonas Daukantas „Žemaičių tautosaka“, 2 tomas, parengė, su Kostu Aleksynu ir Kaziu Grigu, – Vilnius: Vaga, 1984 m., „Lietuvių tautosaka“, mokymo priemonė X klasei, 1989 m., 1990 m. Brailio raštas, 2 leid. 1991 m., 3 papild. leid 1993 m., „Jaunimo dainos“, Živilė Ramoškaitė, Leonardas Sauka, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1995 m., „Lietuvių tautosaka“, vadovėlis aukštesniųjų klasių mokiniam, 1998 m., 2 leid. 1999 m., Jonas Basanavičius „Ožkabalių dainos“, 1–2, parengė. – Vilnius: Vaga, 1998 m., Magda Szabó „Kaukių balius“, romanas, išvertė, 1965 m. Apdovanotas Jono Basanavičiaus premija (2001), Lietuvos mokslo premija (2005).

2002 m. – Daiva Račiūnaitė–Vyčnienė

Etnomuzikologė Daiva Vyčnienė gimė 1962 m. birželio 3 d. Vyžulionių k. (Vilniaus raj.). Parašė 2 mokslines monografijas (2000, 2002). 2009 m. kovo 16 d. praėjo habilitacijos procedūrą, pateikdama mokslo darbų apžvalgą „Lietuvių liaudies daugiabalsiškumo fenomenai ir jų tarptautinė metakultūrinė sklaida“. Vadovauja LMTA Etnomuzikologijos katedros doktorantų disertacijoms. Sudarė ir parengė 15 muzikinio folkloro CD ir DVD (su išsamiais komentarais lietuvių ir anglų kalbomis). Apibendrindama savo mokslinę ir praktinę patirtį parašė 2 sutartinių pradžiamokslis – knygeles su CD „Kokių giedosim, kokių sutarysim?“ (2004, II pakart. leidimas – 2009 m.) ir „Kadu buva, kadujo“ (2012 m.). 2010 m. lapkričio 16 dieną Lietuvių polifoninės dainos – sutartinės (Sutartinės, Lithuanian multipart songs) buvo įtrauktos į UNESCO reprezentatyvų žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą (Daiva Vyčnienė – pagrindinė sutartinių nominacinės bylos rengėja). Turi didelę ekspertinio darbo ir pedagogo patirtį.

Nuo 1986 m. vadovauja sutartinių giedotojų grupei Trys keturiose. Grupės įrašytos kompaktinės garso bei vaizdo plokštelės: „Sutartinės: polifoninės dainos“ (1999), „Lino laikas“ (2008), „Kas tar taka“ (2012). „Trys keturiose“ giedamos sutartinės skamba ir šiose kompaktinėse plokštelėse: „Sutartinės I“ (2003), „Sutartinės II“ (2004), „Sutartinių pynė“ (2008), „Šokamosios ir žaidžiamosios sutartinės“ (2009), „Dūno upe lylio“ (2009), „Išjoj brolis karelin“ (2010) ir kt. Aktyviai koncertuoja su folkloro ansambliu Visi ir Evaldu Vyčiniu. Su Visi išleido ir pristatė CD: „Išjoj brolis karelin“ (2010), „Šilalės krašto dainos -1. Pietų Žemaitija“ (2011), „Raseinių krašto dainos: 1 rinkinys“ (2012; prie knygos „Žemaičių kultūros savastys: Nuo Vilniaus kalvų prie Baublio slenksčio“) ir kt.

Ji yra tarptautinio folkloro festivalio Skamba skamba kankliai organizacinio komiteto narė; nuolatinė sutartinių vakarų ir kt. koncertų rengėja, Lietuvių etninės kultūros draugijos narė, Lietuvos kompozitorių sąjungos (muzikologų sekcijos) narė, recenzuojamo žurnalo Liaudies kultūra redakcijos narė, monografijų serijos Lietuvos valsčiai redakcijos narė (muzikos redaktorė), recenzuojamo tarptautinio mokslinio tęstinio leidinio Lietuvos

muzikologija redkolegijos narė, yra nuolatinė Respublikinio vaikų folkloro atlikėjų konkurso „Tramtatulis“ žiūri komisijos pirmininkė (nuo 2004 m.).

Apdovanota valstybine Jono Basanavičiaus premija (kartu su Evaldu Vyčinu) (2002), II-aja premija už DVD su knygele „Metų ratas“.

2002 m. – Evaldas Vyčinas

Post-folkloro pradininkas Lietuvoje, etnomuzikologas, multiinstrumentalistas, instrumentų meistras Evaldas Vyčinas gimė 1952 m. Ukmergėje.

Alto partijos atlikėjas ir solistas „Naujosios muzikos ansamblyje“ (vad. Š.Nakas), vadovavo folkloro ansambliui „Jievaras“ (1980-2004 m.). Folkloro ansambliui „Visi“ vadovauja iki šiol.

Pagrindiniai mokslo tyrinėjimų objektai – etnoinstrumentologijos istorija ir teorija, jos kryptys bei tyrimo metodai, lietuvių liaudies instrumentai, grojimo jais tradicijos. Šia tema paskelbta keletas straipsnių Lietuvos ir užsienio mokslo leidiniuose. Skaityti pranešimai mokslinėse konferencijose ir seminaruose. Sudarytos ir parengtos kompaktinės plokštelės. Dalyvauta folklorinėse ekspedicijose Obeliuose, Kriaunose (užrašyta ~200 vnt.), Kraslave (Latvijoje; ~170 vnt.), Adutiškyje (Švenčionių r.), Balsiuose (Pakruojo r.) 1996, 1998, 2001 m. LLKC užsakymu pagal ilgalaikę valstybinę nematerialaus kultūros paveldo apsaugos programą „Nematerialaus kultūros paveldo sąvadas“ parengta byla „Cimbolų gyvoji tradicija“ ir dokumentinis filmas (kartu su Žaneta Svobonaite) „Cimbolai Lietuvoje“ (atiduota LLKC archyvu). Knygos „Pasaulio muzikos instrumentai“ (1999 m.) spec. redaktorius ir lietuviškų instrumentų skyriaus (p. 274–281) autorius.

Etninės veiklos draugijos tarybos narys, folkloro ansamblių sekcijos pirmininkas. Lietuvos radijo fondinių įrašų ekspertas.

Už reikšmingą mokslinę ir visuomeninę veiklą etninės kultūros srityje paskirta Valstybinė Jono Basanavičiaus premija (2002).

2003 m. – Vytenis Rimkus

Dailininkas, menotyrininkas, habilituotas mokslų daktaras, profesorius, Lietuvos mokslo ir visuomenės veikėjas Vytenis Rimkus gimė 1930 m. sausio 17 d. Zatišių vienkiemyje prie Padubysio, Šiaulių raj.

Studijavo Leningrado Iljos Repino dailės institute, kurį 1966 m. baigė su pagyrimu. 1974 m. apgynė dailėtyros daktaro, 1977 m. – dailėtyros habilituoto daktaro disertacijas, 1988 m. suteiktas profesoriaus laipsnis.

Dailininko V. Rimkaus darbų yra muziejuose, privačiose kolekcijose. Paskelbė daugiau kaip 2000 publikacijų periodiniuose leidiniuose, enciklopedijose, yra 20 knygų dailėtyros ir visuomenės gyvenimo klausimais autorius. Padėjo atrinkti ir grąžinti į Lietuvą visuomenės veikėjų Kazimiero ir Stanislavos Venclauskių dokumentinį turtą, jam paskatinus šios šeimos rūmai buvo padovanoti Šiaulių Aušros muziejui. Yra surinkęs gausią Šiaulių istorijos leidinių, periodinės spaudos, atvirukų kolekciją.

Aktyviai dalyvauja Dailininkų, Tautodailininkų, Mokslininkų sąjungų veikoje, Kraštotyros draugijos narys.

Nuo 1993 m. Lietuvos centro sąjungos, nuo 2002 m. Liberalų ir centro sąjungos narys.

1990–1995 m. Šiaulių miesto tarybos deputatas, 1995–1997 m. ir 1997–2000 m. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos narys. Miesto kultūros, mokslo, švietimo visuomenei jis žinomas kaip iškili asmenybė, daranti reikšmingą poveikį miesto ir visos Lietuvos dvasiniam gyvenimui.

Už tautodailės populiarinimą paskirta Lietuvos meno kūrėjų asociacijos premija, 1995 m.

Stasio Šalkauskio premija, 2003 m. Jono Basanavičiaus premija, 2005 m. Kultūros ministerijos premija. Šiaulių miesto savivaldybės tarybos 2000 m. suteikė Garbės piliečio vardą.

2004 m. – Irena Seliukaitė

Kraštotylininkė, kultūrologė, redaktorė Irena Seliukaitė gimė 1954 m. gegužės 25 d. Lingėniškės kaime, Prienų raj. Mirė 2018 m. rugpjūčio 26 d.

Nuo 1996 m. I. Seliukaitė dirba Lietuvos Respublikos kultūros ministerijoje, kuruoja etninės kultūros, regionų kultūros plėtros sritis.

1981-1990 m. ji buvo Lietuvos kraštotyros draugijos pirmininko pavaduotoja, 1990-2005 m. – šios draugijos pirmininkė, nuo 2005 m. vėl yra šios draugijos pirmininko pavaduotoja, valdybos narė. 1992-2002 m. buvo metinio kraštotyros draugijos žurnalo „Mūsų kraštas“ vyr. redaktorė. Ji taip pat yra atnaujinto žurnalo „Gimtasai kraštas“ redkolegijos narė, Etninės kultūros globos tarybos narė. 2002-2006 m. – Profesionalaus ir mėgėjų meno skyriaus vyriausioji specialistė etnokultūrai, 2006-2007 m. – šio skyriaus vedėja.

Nuo 2007 m. iki šiol I. Seliukaitė yra Regionų kultūros plėtros skyriaus vedėja.

I. Seliukaitė yra kraštotylininkų, tautodailininkų ir kitų įdomių žmonių autorinių parodų organizatorė, rengia kompleksines kraštotyros ekspedicijas įvairiose Lietuvos vietose ir už jos ribų, kaupia kraštotylinę medžiagą apie išnykusius kaimus. Šių ekspedicijų dėka parengtas beveik 3 tūkst. tomų archyvas, kuris yra perduotas Lietuvos nacionaliniam muziejui. Ji yra daugelio kraštotyros monografijų redakcinių kolegijų pirmininkė, monografijų, metodinių leidinių ir straipsnių rinkinių autorė ir sudarytoja. Taip pat parašė ir paskelbė per 100 straipsnių krašto etnokultūros temomis kraštotyros monografijose ir spaudoje, sukūrė scenarijus keliems dokumentiniams kino filmams.

Už veiklą etninės kultūros srityje I. Seliukaitė apdovanota Jono Basanavičiaus premija (2004), „Auksinė scenos peteliškė“ už nuopelnus puoselėjant Lazdijų rajono kultūrą (2008).

2005 m. – Libertas Klimka

Lietuvių fizikas, gamtos mokslų daktaras, etnologas, mokslo istorikas, Vilniaus pedagoginio universiteto profesorius, naujų tarpdisciplininių mokslo šakų – paleoastronomijos ir etnokosmologijos – pradininkas Lietuvoje Libertas Klimka gimė 1940 m. rugsėjo 18 d. Kaune.

1963 m. baigė Vilniaus universiteto Fizikos ir matematikos fakultetą, 1964–1967 m. mokėsi Puslaidininkų fizikos instituto aspirantūroje, 1972 m. Vilniaus universitete apgynė mokslų kandidato disertaciją, kuri 1992 m. nostrifikuota gamtos mokslų daktaro laipsniui. 1967–1975 m. Puslaidininkų fizikos instituto vyresnysis mokslinis bendradarbis, 1975–1992 m. – Vilniaus inžinerinio statybos instituto (dab. Vilniaus Gedimino technikos universitetas) docentas. 1992 m. išrinktas Vilniaus pedagoginio universiteto Istorijos fakulteto Baltų proistorės katedros docentu, 2003 m. suteiktas profesoriaus vardas. 2001–2005 m. Vilniaus pedagoginio universiteto Istorijos fakulteto prodekanas. Nuo 2005 m. Etninės kultūros globos tarybos pirmininkas.

1990m. kartu su Gunaru Kakaru įkūrė Lietuvos etnokosmologijos muziejų, yra muziejaus mokslinis vadovas. Kultūros vertybių apsaugos departamento ekspertas. Priklauso Lietuvos mokslo istorikų asociacijai (vicepirmininkas), Lietuvos kraštotyros draugijai, Lietuvos astronomų draugijai, Lietuvos fizikų draugijai, Bibliofiliniam Martyno Mažvydo klubui, organizacijai „Astronomija kultūroje“.

L. Klimkos mokslinių interesų ir visuomeninės veiklos ratas labai platus. Yra parašęs daugiau kaip aštuonis šimtus įvairių mokslo ir mokslo populiarinimo straipsnių, bendradarbiauja įvairių laikraščių ir žurnalų redakcijose, dalyvauja Lietuvos radijo ar televizijos laidose, pats jas rengia. Jis yra monografijų „Tikslieji mokslai Lietuvoje“ (1994 m.), „Mokslas, technologija ir visuomenė: harmoningos raidos paieškos“ (2002 m.), „Fizikos ir taikomųjų mokslų pradžia Lietuvoje“ (2005 m.), kompaktinių plokštelių „Lietuva iki Mindaugo“ (2003 m.), „Gimtoji istorija“ (2003 m.), „Lietuvių etninė kultūra“ (2004 m.) autorius ar bendraautoris, kolektyvinių monografijų „Lietuvių raštijos istorijos studijos“ (2005 m.), „Tautinės tapatybės dramaturgija“ (2005 m.) sudarytojas ir bendraautoris. 2005 m. L. Klimkai įteikta valstybinė Jono Basanavičiaus premija, 2008 m. Stasio Šalkauskio premija.

2006 m. – Konstantas Algirdas Aleksynas

Lietuvos tautosakininkas, tekstologas, redaktorius, humanitarinių mokslų daktaras Konstantas Algirdas Aleksynas gimė 1936 m. sausio 10 d. Ingavangyje, Klebiškio vls., dab. Prienų raj).

Per keturis dešimtmečius sudarė, rengė, redagavo, vienas ir su kitais, daugiau kaip septyniasdešimt tautosakos bei folkloristikos knygų. Jo pastangomis sugrąžinta ir pirmąkart pristatyta šiuolaikiniams skaitytojams – liaudies meno tradicijų puoselėtojams Simono Daukanto, Antano Baranausko, Mečislovo Davainio-Silvestraičio, Viliaus Kalvaičio, Mato Slančiausko ir kitų kultūros veikėjų užfiksuota tautos tradicinė kultūra.

Pagrindė Lietuvių liaudies dainyno kalbinio redagavimo principus, vienas jo bei leidinio „Tautosakos darbai“ redaktorių.

Darbai: Studija „Lietuvių liaudies dainų kalbinės stilistinės ypatybės“ (Literatūra ir kalba, 11, 1971 m.), Antanas Vienažindys „Kaipgi gražus gražus“ (1978 m.), Penkiolikos tomų „Jono Basanavičiaus tautosakos biblioteka“ (I t. 1993 m.), „Lietuvių liaudies dainynas“. Partizanų ir tremtinių dainų rinkiniai „Išplėšė man laisvę brangiausia: Tremtinių dainos“ (1990 m.), „Palinko liepa šalia kelio: Partizanų dainos“ (1998 m.).

Parengė ar prisidėjo rengiant tautosakos leidinius: „Biržų krašto tautosaka“, (1982 m.), Simonas Daukantas „Žemaičių tautosaka“, 1–2, (1983–1984 m.), „Iš gyvenimo vėlių bei velnių“, (1998 m.), Viliaus Kalvaičio „Prūsijos lietuvių dainos“, (1998 m.), Lietuvių liaudies pasakos su dainuojamaisiais intarpais (2000 m.) Lietuvių literatūros enciklopedija (2001 m.)

Apdovanotas Lietuvos mokslo premija (1995), 2006 m. Valstybinė Jono Basanavičiaus premija už reikšmingą mokslinę ir visuomeninę veiklą etninės kultūros srityje.

2007 m. – Danutė Krištopaitė

Lietuvos tautosakininkė, vertėja, humanitarinių mokslų daktarė, Lietuvos rašytojų sąjungos narė, grožinės literatūros redaktorė Danutė Krištopaitė gimė 1929 m. rugpjūčio 20 d. Kaune. Mirė 2014 02 17.

1953 m. baigė lietuvių kalbą ir literatūrą Vilniaus universitete, mokytojavo Alytuje, po to studijavo aspirantūroje. 1964 m. apgynė disertaciją apie karines istorines lietuvių dainas. 1960-1969 m. ir 1974-1990 m. leidyklos „Vaga“ redaktorė ir vyresnioji mokslinė redaktorė. Nuo 1969 iki 1974 metų dirbo tuometinės Konservatorijos Liaudies muzikos kabinete. Tautosaką rinko nuo 1957 m. Paskelbė straipsnių kraštotyros ir kitokuose leidiniuose, iš rusų kalbos vertė grožinę literatūrą ir pasakas, ekspedicijose ir savarankiškai užrašė apie 10000 tautosakos kūrinių. Parengė knygų apie liaudies dainininkus ir muzikantus seriją „Aš išdainavau visas daineles“ (3 kn. 1985 – 1997), „Lietuvių liaudies karinės-istorinės dainos“

(monografija, 1965), Jonas Basanavičius „Rinktiniai raštai“ (su kitais, 1970), Petras Zalanskas „Čiulba ulba sakalas“ (su N. Vėliumi, 1983), „Aukštaičių melodijos“ (su L. Burkšaitiene, 1990), „Nuo Punsko iki Seinų: iš Juozo Vainos tautosakos rinkinių“ (2 kn. 1997-1998).

Vertė iš rusų, baltarusių, norvegų ir kitų kalbų.

Apdovanota Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Karininko kryžiumi (2005), Jono Basanavičiaus premija (2007).

2008 m. – Stasys Skrodenis

Lietuvos kalbininkas, tautosakininkas, vertėjas, lietuvių – estų ir lietuvių – suomių folklorinių ir kultūrinių ryšių tyrėjas, prof. habil. dr. Stasys Skrodenis gimė 1938 m. sausio 16 d. Padvariuose, Šilalės apskrityje.

Monografijų serijos „Šilalės kraštas“ redakcinės kolegijos pirmininkas, monografijų serijos „Lietuvos valsčiai“ Mokslo darbų komisijos narys. Antologijos „Bitelė Baublyje“ sudarytojas ir Vinco Laurynaičio monografijos „Dionizas Poška“ parengėjas.

Mokslinės veiklos baras – lietuvių kalendorinių apeigų tautosaka ir papročiai, lietuvių folkloristikos istoriografija, lyginamieji lietuvių ir suomių liaudies dainų tyrinėjimai. Išvertė į lietuvių kalbą įvairių suomių autorių knygų. Parengė Augusto Niemio „Lituanistinius raštus“ (1996 m.), rašytojos Mailos Talvio raštus, kuriuose yra svarbių lituanistinių motyvų. Per pastaruosius 5 metus sudarė ir išleido žymių lietuvių folkloristų Antano Mockaus, Juozo Baldžiaus, Zenono Slaviūno rinkinius raštus, vadovavo daugeliui doktorantų, kurie sėkmingai apgynė disertacijas apie lietuvių liaudies folklorą, tradicijas ir papročius, etnosą. Verčia iš suomių („esu išvertęs 25 grožinės ir mokslinės literatūros knygas“), estų, sorbų kalbų (pasakų rinkinys „Balanų pilis“).

Apdovanotas Suomijos Liūto riterių Komandoro ordinu (1998), Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžiumi (2005), Jono Basanavičiaus premija (2008), 2009 m. jam įteiktas Šilalės rajono savivaldybės „Aukštinės gilės“ apdovanojimas už nuolatinį rūpinimąsi gimtuoju kraštu, D. Poškos Baublių muziejaus propagavimą Lietuvoje ir pasaulyje, Dionizo Poškos vardo premija (2013).

2009 m. – Birutė Kulnytė

Lietuvos muziejininkė, kultūros istorikė Birutė Kulnytė gimė 1949 m. liepos 4 d. Šateikiuose, Kretingos rajone.

Tarptautinės muziejų tarybos (ICOM) Lietuvos skyriaus, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos narė. 1992–1995 m. jos iniciatyva suformuotas Lietuvos nacionalinis muziejus. Parengė Lietuvos nacionalinio muziejaus leidybinę programą, su kitais rengia ekspozicijas ir parodas. Nuo 1975 m. vadovauja lituanistinių vertybių paieškoms užsienyje. 2001 m. parodoje „Vilniaus fotografai“ eksponuotos XIX a. viduryje A. Švieikovskio ir V. Zacharčiko fotografijos iš Rusijos istorijos muziejaus, 2003 m. parodoje „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė ir Rusija XIV–XVIII a.“ – rankraščiai, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pasiuntinių dovanos, tarpvalstybinės sutartys, Lietuvos Metrikos knygos iš Rusijos istorijos ir Kremliaus Oružeinaja palata muziejų, Rusijos senųjų aktų archyvo.

Ji yra muziejaus leidybinės programos autorė, daugybės Lietuvos kultūros paveldą atspindinčių muziejaus leidinių ir katalogų sumanytoja ir sudarytoja.

Leidinio „Lietuvos istorijos paminklai Istorijos ir etnografijos muziejuje“ (1990 m.), tęstinių leidinių „Muziejus“, „Etnografija“ (nuo 2001 m.), leidinių serijos „Lituanistika užsienio šalių saugyklose“ (nuo 2006 m.) sudarytoja. Su kitais parengė leidinius: „Lietuva žemėlapiuose“ (2002), „Jonas Basanavičius“ (2003), „Lietuviškos spaudos draudimas 1864 -1994 metais“

(2004), Ignas Končius „Mano eitis kelias“ (2006).
Apdovanota 1999 m. Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio ordino Riterio kryžiumi, 2008 metais – valstybiniu Latvijos apdovanojimu – ketvirto laipsnio Pripažinimo kryžiaus ordinu – už nuopelnus Latvijos kultūrai, 2009 m. Valstybine Jono Basanavičiaus premiją už reikšmingus etninės kultūros tradicijų plėtojimo, puoselėjimo ir tyrinėjimo darbus bei kūrybinę veiklą etninės kultūros srityje.

2010 m. – Irena Aušrelė Čepienė

Pedagogė, etnologė, humanitarinių mokslų daktarė Irena Aušrelė Čepienė gimė 1934 m. gegužės 28 d. Šiauliuose.

Visą savo gyvenimą paskyrė etninės kultūros tyrinėjimui ir sklaidai. Mokslinį darbą puikiai derino su pedagogine veikla, aktyviai dalyvavo visuomeniniame gyvenime, įsijungdama į Kraštotyros, Etninės kultūros draugijų veiklą, kraštotyros ekspedicijų metu įvairiuose Lietuvos regionuose kaupė medžiagą apie liaudies pedagogiką, šeimos ir tradicinio kalendoriaus šventes. Mokslinių ir populiarijančių publikacijų pradžia – 1961 metai. Nuo to laiko I. A. Čepienė praturtino etnologiją 211 publikacijų – knygų, straipsnių ir kt. A. Čepienės kandidatinių disertacijos pagrindu parengta knyga „Lietuvių valstiečių vestuvių veikėjai“ į Lietuvos etnologijos istoriją įeina ne tik kaip puikus struktūrinio funkcinio metodo taikymo etnologijoje pavyzdys, bet ir kaip puikus taikomasis darbas – sklandžiai ir aiškiai parašyta knyga naudojasi jau kelios piršlių, svočių ir pačių besituokiančiųjų kartos. Taikomojo pobūdžio yra ir didelė dalis jos kitų publikacijų: „Mokyklinė kraštotyra“, „Vandens ir medžio sakralumas“, „Etninė kultūra mokykloje“, „Etninė kultūra ir ekologija“. Nuo 2002 iki 2005 metų Ugdymo pagrindų katedroje docentės I. A. Čepienės iniciatyva greta bakalauro studijų buvo organizuojama Etninės kultūros mokytojo specializacija. Ji tapo labai populiari tarp neakivaizdinių studijų formos studentų ir tarp jau dirbančių pradinių klasių mokytojų. Ypač reikšmingi I. A. Čepienės darbai „Lietuvių etninės kultūros istorija“ ir kapitalinis leidinys, apibendrinantis tyrinėjimus, „Lietuvių etninė kultūra: Raidos įžvalgos“ (2008 m.). Šiuos leidinius galima naudoti ir kaip etninės kultūros vadovėlius – I. A. Čepienės dėka sudarytos visos galimybės dėstyti etninę kultūrą vidurinėse mokyklose. 2010 m. už etninės kultūros tyrinėjimą, puoselėjimą ir švietėjišką veiklą apdovanota J. Basanavičiaus premija.

2010 m. – Marija Remienė

Meno mecenatė, visuomenės veikėja Marija Remienė gimė 1930 m. kovo 29 d.

Musninkuose (Širvintų r., Ukmergės apskr.)

Ji atnaujino labai apleistą tėvų ir savo gimtinės Švč. Trejybės bažnyčią Musninkuose. M. Remienės ir jos sesers Irenos Margaritos Bareikaitės pastangomis bei lėšomis buvo atliktas bažnyčios remontas, pastatytas naujas altorius ir kt. Musninkuose buvo pastatytas Šv. Mykolo Arkangelo paminklas (skulpt. Antanas Kmieliauskas) M. Remienė globoja dvi mokyklas: Musninkų (Širvintų r.) ir Bijutiškio (Molėtų r.): finansuoja moksleivių kūrybos konkursus, skiria premijas ir paramą mokyklos kultūrinėms iniciatyvoms. Marija Remienė yra išleidusi musninkiečiams paskirtą autobiografinę knygą „Atsukant gyvenimo laikrodį atgal“, Išleista M. Remienės sudaryta knyga „Draugai – 100. Už tikėjimą ir lietuvių“ (Vilnius, 2009). M. Remienė prisidėjo prie monografijos „Musninkai. Kernavė. Čiobiškis“ (Vilnius, 2005) leidimo.

2005–2010 m. M. Remienė padovanojo Lietuvai ir perdavė saugoti Lietuvos dailės muziejui 37 dailininko Adomo Galdiko eskizus ir piešinius, 2007 m. – keletą Adomo Galdiko (1893–1969), Adomo Varno (1879–1979), Vytauto Kasiulio (1918–1995), Pauliaus Augio (1909–

1960) ir kt. dailininkų grafikos ir tapybos kūrinių, 2008 m. – Adomo Galdiko penktojo dešimtmečio pradžios piešinių albumą – 55 Lietuvos, daugiausia Žemaitijos, gamtovaizdžius.

M. Remienė už nuopelnus įvertinta ne vienu apdovanojimu. 1996 m. Čikagoje jai buvo įteiktas Popiežiaus Jono Pauliaus II medalis „Pro Ecclesia et pontifice“. 1998 m. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga apdovanojo I laipsnio LPKTS Pasipriešinimo dalyvio kryžiumi už nuopelnus Lietuvai, 2002 m. Lietuvos valstybė apdovanojo Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinu, 2008 m. Lietuvos laisvės kovos sąjūdis apdovanojo Žvaigžde; 2010 m. Lietuvos vyriausybė suteikė Jono Basanavičiaus premiją, 2010 m. už ypatingus nuopelnus ir išskirtinį indėlį Širvintų krašto mokslo, kultūros, visuomenės gyvenimo srityse ir altruistinę veiklą suteiktas Širvintų krašto garbės pilietės vardas.

2011 m. – Vykintas Vaitkevičius

Archeologas Vykintas Vaitkevičius gimė 1974 m. spalio 4 d. Kaune.

Nuo 1991 m. dalyvavo archeologinių tiriamųjų ekspedicijų darbe. Pagrindinės mokslinių interesų sritys: baltų religija ir mitologija, senosios šventvietės, laidosena, pokario rezistencija ir partizanų veikla.

1992–1994 m. Lietuvos Respublikos kultūros paveldo inspekcijos Archeologijos skyriaus inspektorius. 1995–2005 m. Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyriaus mokslo darbuotojas. Nuo 2006 m. Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto mokslo darbuotojas. 2001–2002 m. Valstybinės paminklo saugos komisijos Archeologijos pakomisės narys; 2005–2010 m. Nekilnojamo kultūros paveldo vertinimo tarybos prie Kultūros paveldo departamento narys; nuo 2006 m. Lietuvos archeologijos draugijos Tarybos narys ir pirmininko pavaduotojas. Nuo 2006 m. žurnalo „Lietuvos archeologija“, nuo 2008 m. „Gimtasai kraštas“, nuo 2009 m. „Liaudies kultūra“ redkolegijos narys. Nuo 1991 m. dalyvavo archeologinių tiriamųjų ekspedicijų darbe. Pagrindinės mokslinių interesų sritys: baltų religija ir mitologija, senosios šventvietės, laidosena, pokario rezistencija ir partizanų veikla.

Apdovanotas Jono Basanavičiaus premija (2011) už kompleksinius Lietuvos etninių žemių tyrinėjimus (2007 m. ekspediciją „Neris ir jos krantai. Konstantino Tiškevičiaus keliais po 150 metų“, 2010–2011 m. vykdytas ekspedicijas Gervėčių krašte), archeologinius tyrinėjimus (2006–2011 m. archeologinius Bajorų kapinyno kasinėjimus, Turlojiškių pilkapių tyrimus, kunigaikščio Algirdo palaikų sudeginimo vietos paieškas), istorinio paveldo paminklų paieškas, jų populiarinimą ir kovą už jų išsaugojimą, taip pat lituanistinių šaltinių skaitmeninimą (informacinės sistemos „Aruodai“ sukūrimą) bei mokslinių tyrimų viešąją sklaidą.

2012 m. – Vitalis Stepulis

Statybos inžinierius, alpinistas gimė 1938 m. gruodžio 1 d. Girikalnyje Raseinių raj. 1965 m. baigė Kauno Politechnikos institutą, 1979 vadovavo ekspedicijai į Altyn Arašano tarpekį Tianšanyje, 1989 suprojektavo ir organizavo Lietuvos tautinio atgimimo ažuolyną Ožkabaliuose.

Vitalius Stepulis, ilgametis 1991 m. įsteigtos Lietuvos tautinio atgimimo ažuolyno bendrijos (nuo 1997 m. – Tautinio atgimimo ažuolyno draugijos) pirmininkas, 2009 m., minint Ažuolyno 20-metį, parengė ir visuomenės lėšomis išleido knygą „Tautos ažuolynas“. Apdovanotas Jono Basanavičiaus premija (2012).

2012 m. – Živilė Antanina Mačionienė

Architektė Živilė Antanina Mačionienė gimė 1933 m. lapkričio 21 d. Utenoje. 1958 m. baigė Lietuvos dailės institutą. 1958–1965 m. dirbo Miestų statybos projektavimo institute, 1965–1966 m. Techninės estetikos mokslo tyrimų instituto sektoriaus vadovė, 1966–1973 m. Komunalinio ūkio projektavimo instituto grupės vadovė, 1973–1989 m. dirbo Paminklų konservavimo institute (nuo 1987 m. Paminklų restauravimo institutas), nuo 1994 m. dirba nuosavoje bendrovėje Vilniuje.

Parengė projektų: Klaipėdos senamiesčio, Šuminių, Strazdų, Vaišnoriškių kaimų Aukštaitijos nacionaliniame parke regeneravimo, dvarų ir parkų Rokiškyje, Pandėlyje, Renave, Plungėje, Pikeliškėse, kapinių Plungėje, Nirtaičiuose (Radviliškio rajono savivaldybė), Rasų kapinėse Vilniuje, memorialinių sodybų – M. K. Čiurlionio Druskininkuose, S. Nėries Alvite, Basanavičiaus Ožkabaliuose (Vilkaviškio rajono savivaldybė) ir kitų restauravimo projektų. 1973–1989 m. parengė skulptūrų architektūrinių dalių, paminklų ir skulptūrų restauravimo konservavimo projektų. 1958–1965 m. suprojektavo parkų, skverų, su kitais parengė Alytaus, Kelmės, Kupiškio bendruosius (buv. generalinius) planus.

Apdovanota Jono Basanavičiaus premija (2012).

2013 m. – Marijai Purvinienei

Achitektė Marija Purviniene gimė 1948 m. birželio 3 d. Ukmergėje 1970 m. baigusi Kauno politechnikos institutą tapo Architektūros ir statybos instituto moksline darbuotoja, parašė daugiau kaip 300 mokslinių ir publicistikos straipsnių Lietuvoje bei užsienyje.

Apdovanota Jono Basanavičiaus premija (2013).

2013 m. – Martynui Purvinui

Architektas, istorikas, etnografas Martynas Purvinas gimė 1947 m. gruodžio 13 d. Kaune. 1970 m. baigė Kauno politechnikos institutą. 1980 m. Centriniam miestų statybos mokslo tyrimų ir projektavimo institute apgynė disertaciją „Architektūrinės-landšaftinės analizės teoriniai-metodiniai klausimai“; humanitarinių mokslų daktaras.

1970 m. buvo Žemės ūkio statybos projektavimo instituto architektas, 1971–1987 m. – Vilniaus inžinerinio statybos instituto Architektūros fakulteto aspirantas, asistentas, vyresnysis dėstytojas, nuo 1983 m. docentas, nuo 1987 m. Lietuvos statybos ir architektūros MTI (Architektūros ir statybos instituto) Architektūros teorijos ir perspektyvinių problemų sektoriaus, vėliau Architektūros istorijos ir paveldo sektoriaus vyresnysis mokslo darbuotojas. 1997 m. Mažosios Lietuvos enciklopedijos (MLE) I–II t. vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas, III t. vyriausiasis redaktorius, 2000–2007 m. MLE grupės vedėjas. Jūrinės istorijos ir kultūros klubo „Budys“ vicekomandoras, Etninės kultūros globos tarybos ekspertas.

Nuo 1972 m. sistemingai tiria Lietuvos senuosius kaimus ir liaudies architektūrą, urbanistiką, kraštovaizdį, o nuo 1980 m. ir Mažosios Lietuvos kultūros paveldą. Paskelbė daugiau nei

2500 mokslinių, enciklopedinių ir publicistikos straipsnių apie kultūros paveldą, senuosius kaimus, liaudies architektūrą, Mažąją Lietuvą, urbanistiką bei kt. Asmeniniame archyve yra tūkstančiai nuotraukų, dokumentų ir pan.

Apdovanotas Jono Basanavičiaus premija (2013).

2014 m. – Vaclovui Bagdonavičiui

Filosofas, Mažosios Lietuvos kultūros tyrėjas, humanitarinių mokslų daktaras Vaclovas Bagdonavičius gimė 1941 m. rugsėjo 2 d. Šiaulių rajone Gervėnuose.

1988 m. V. Bagdonavičiaus iniciatyva ir pastangomis įkurta Vydūno draugija, besirūpinanti vydūniškųjų humanistinių pažiūrų puoselėjimu, išsaugojimu bei sklaida, Vydūno raštiškojo palikimo įamžinimu ir plėtote. Šiai draugijai V. Bagdonavičius vadovavo 23 metus, nuo 2011 m. yra garbės pirmininkas.

Vydūno draugija daug prisidėjo, kad Bitėnų kapinėse (Pagėgių sav.) atsirastų Mažosios Lietuvos panteonas. Jo kūrimas prasidėjo 1991 m. perlaidojant čia Vydūno palaikus. 1994 m. Kintuose jis įsteigė Vydūno kultūros centrą. Šio tautinės raštijos, mokslo, visuomenės bei kultūros veikėjo mokslinio darbo sritys apima tokias disciplinas kaip etikos teorija ir istorija, Lietuvos filosofinės minties istorija, 19 a. pab. – 20 a. pr. Mažosios Lietuvos kultūra, literatūrologija. Iš tiriamų sričių jo paskelbta daug straipsnių, brošiūrų, recenzijų ir kitokio žanro literatūros darbų.

Vaclovas Bagdonavičius yra žurnalo „Filosofija, sociologija“ leidėjas, almanachų „Ramuva“ bei „Naujoji sąmonė“ redaktorius, kitų leidinių redakcinių kolegijų narys, įvairių spaudinių sudarytojas, bendraautorius. Daug dėmesio skiria Mažajai Lietuvai – dalyvavo rengiant keturių tomų Mažosios Lietuvos enciklopediją. 2008–2013 m. V. Bagdonavičius parengė ir išleido 3 monografijas, parengė ar sudarė 6 leidinius, publikavo 46 straipsnius, skaitė daugybę pranešimų konferencijose.

1992 m. Vaclovas Bagdonavičius apdovanotas Čikagos Vydūno fondo premija, 2010 m. suteiktas Pagėgių krašto garbės piliečio vardas, 2014 m. įteikta Jono Basanavičiaus premija.

2015 m. – Dalia Urbanavičienė

Humanitarinių mokslų daktarė, etnomuzikologė, Lietuvos etninės kultūros draugijos pirmininkė, etninės kultūros srities įstatymų rengimo iniciatorė ir rengėja, tradicinių šokių klubo steigėja gimė 1958 m. gruodžio 26 d. Vilniuje.

D. Urbanavičienė Lietuvoje yra bene ryškiausia etnochoreologijos tyrinėtoja, aktyviai dalyvaujanti tarptautinėse šios srities organizacijose ir jų veikloje. Jos mokslinių tyrimų sritys – etnochoreologijos raida, apeiginiai šokiai, žaidimai ir veiksmai, šokamosios ir žaidžiamosios sutartinės, tradicinio šokio raida ir nūdiena Lietuvoje, šokio užrašymo metodika ir notacijos sistemos, choreografinio folkloro klasifikavimas ir analizė, muzikinio folkloro rinkimo ir folkloro archyvų darbo metodika. Šiomis temomis D. Urbanavičienė paskelbė per 50 mokslo straipsnių tarptautiniuose ir Lietuvos mokslo leidiniuose, dvi monografijas (baigia rengti trečią), pateikė per 70 pranešimų konferencijose užsienyje ir Lietuvoje, skaitė paskaitas mokytojams bei kultūros darbuotojams ir plačiai visuomenei. Nuo 2000 m. yra Etninės kultūros globos tarybos prie Lietuvos Respublikos Seimo narė. D. Urbanavičienė buvo viena iš pagrindinių Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjungos steigimo iniciatorių, o 2014 m. buvo išrinkta šios sąjungos pirmininko pavaduotoja.

D. Urbanavičienės iniciatyva Lietuvos etninės kultūros draugija Vilniuje nuolat organizuoja Tradicinių šokių klubo renginius, kuriuose derinami šokių mokymas su socialinės tradicinių šokių funkcijos populiarinimu bei kasmetines tarptautines tradicinių šokių vasaros stovyklas. Nuo 2013 m. stovyklose įgyvendinama D. Urbanavičienės idėja pažinti atskirų Lietuvos etnografinių regionų choreografinio folkloro ypatumus. 2015-aisiais ji atsispindi ir klube įgyvendinant D. Urbanavičienės vadovaujamą projektą „Etnografinių regionų choreografinio folkloro sklaida Vilniaus tradicinių šokių klubo veikloje“.

2015 metų lapkričio 20–ąją Valstybinė Jono Basanavičiaus premija įteikta už reikšmingą visuomeninę veiklą etninės kultūros srityje, tradicinių šokių tyrinėjimą, puoselėjimą ir sklaidą.

2016 m. – Dainius Razauskas (literatūrinis slapyvardis Daukintas)

Humanitarinių mokslų daktaras, lietuvių etnologas, mitologas, religijotyrininkas, rašytojas, vertėjas, Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Sakytinės tautosakos skyriaus mokslo darbuotojas, ilgametis žurnalo „Liaudies kultūra“ Mitologijos ir bendrųjų kultūros klausimų skyriaus vyresnysis redaktorius, Vilniaus universiteto Religijų studijų centro ir Istorijos fakulteto lektorius gimė 1960 m. Vilniuje.

Baigė Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos fakultetą. 2005 m. Rusijos mokslų akademijoje pas žymų baltistą Vladimirą Toporovą apgynė humanitarinių mokslų daktaro disertaciją „Mitologinių sąvokų leksinė-semantinė analizė: „žuvies“ simbolika baltų-slavų tradicijoje (atsižvelgiant į indų-iranėnų duomenis)“.

Dr. D. Razauskas Vilniaus universitete dėsto Lietuvių religijos ir mitologijos kursą. Nuo 2007 m. dirba Lietuvių literatūros ir tautosakos institute.

Jų straipsniai spausdinami „Liaudies kultūroje“, „Literatūroje ir Mene“, „Respublikoje“, „Šiaurės Atėnuose“, Alkas.lt svetainėje, „Acta Orientalia Vilnensia“ ir kt. leidiniuose.

2016 m. Dainiui Razauskui skirta Jono Basanavičiaus premija už reikšmingus mokslinius baltų pasaulėvaizdžio tyrinėjimus, įtaigią ir telkiančią tautos vertybių sklaidą.

2017 m. – Elvyda Lazauskaitė

Lietuvos nacionalinio muziejaus Etninės kultūros skyriaus vedėja dr. Elvyda Lazauskaitė gimė 1959 m. birželio 21 d. Ukmergėje. 1983 m. baigė istorijos studijas Vilniaus universitete. 1993 m. tapo Lietuvos nacionalinio muziejaus Etninės kultūros skyriaus vedėja. E. Lazauskaitė atliko didelį darbą formuojant muziejaus Etninės kultūros skyriaus veiklos kryptis, tvarkant ir gausinant eksponatų fondą, kuriame šiandien yra saugomi didžiausi šalyje lietuvių liaudies etninės kultūros esmę – valstiečių verslus ir amatus, buitį, papročius, tikėjimą – atspindintys rinkiniai. Ji daug prisidėjo leidžiant muziejaus metraštį „Etnografija“, parengiant spaudai Lietuvių etnografijos enciklopedinį žodyną, organizuojant etnografijai skirtas parodas. E. Lazauskaitė yra unikalių Lietuvoje edukacinių etninės kultūros programų sudarytoja, Lietuvos nacionaliniame muziejuje organizuoja pačios inicijuotas Tautinio kostiumo dirbtuves, kurios prisideda prie Lietuvos tautinių kostiumų išsaugojimo. Jos didelė patirtis pasitarnauja ir už muziejaus sienų rengiant paskaitas etninės kultūros specialistams, dalyvaujant etninės kultūros ekspertų ir tautinio paveldo produktų sertifikavimo komisijose.

E. Lazauskaitės iniciatyva kiekvienais metais vasario 16-ąją yra rengiami J. Basanavičiaus skaitymai, kuriuose dalyvauja J. Basanavičiaus premijos laureatai.

2017 m. E. Lazauskaitei skirta Valstybinė Jono Basanavičiaus premija už reikšmingus tradicinės kultūros tyrinėjimus ir sisteminimo, sklaidos aktualizavimo darbus, aktyvią visuomeninę veiklą etninės kultūros srityje.

2018 m. – Henrikas Gudavičius

Gamtininkas, žurnalistas, rašytojas Henrikas Gudavičius gimė 1943 m. balandžio 10 d. Kalniškių kaime, Kelmės rajone.

Studijavo Lietuvos žemės ūkio akademijoje (LŽŪA) ir įgijo agronomo specialybę. Dėstė filosofiją, vokiečių kalbą LŽŪA, dirbo eiguliu, kirto mišką Baškirijoje, Kalnų Altajuje.

Henrikas Gudavičius 10 metų dirbo „Komjaunimo tiesoje“, kur buvo atsakingas už gamtosaugos skiltį, „Valstiečių laikraščio“ redakcijoje, „Moksleivyje“.

Įkūrus Dzūkijos nacionalinį parką (DNP), H. Gudavičiui buvo pasiūlyta jame dirbti ekologu. Jis rinko duomenis apie krašto gamtą, užrašinėjo vietos gyventojų pasakojimus, kūrybą. Be Dzūkijos gamtos ir žmonių lankymo, Henrikas Gudavičius užsiima ir retųjų bei vaistinių

augalų veisimu. Netoli Krūčiaus upelio yra įkūręs sodą, kuriame augina ir veisia daugiau kaip šimto rūšių senovinius, tradicinius bei nykstančius dzūkiškus augalus.

H. Gudavičiaus dėka pradėta leisti ir knygų serija apie etnografinius Dzūkijos parko kaimus. Daug jo straipsnių apie gamtą, etnokultūrą yra išspausdintų respublikinėje ir rajoninėje spaudoje, rašo tinklalapiui bernardinai.lt.

Išleistos knygos: „Raistelio šviesa“ (1985 m.), „Žemdirbio laukas“ (1988 m.), „Lietuvos draustiniai“ (1989 m., su autorių kolektyvu), „Musteika“ (1997), „Margionys“ (1998), „Mardasavas“ (1999), „Liškiava“ (2000) sudarytojas. Jis yra knygų: „Merkinės istorijos bruožai“ (2004), „Kapiniškiai. Rudnia. Dubininkas“ (2005) ir „Subartonių kraštas“ (2007) - vienas iš sudarytojų, leidinio „Amatai ir verslai Dzūkijos nacionaliniame parke“ (1994) teksto autorius bei knygos „Kur šaltiniai alma“ (2005) bendraautorius. 2013 m. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla išleido H. Gudavičiaus knygą „Gamtmeldžio sodas: iš dzūkiškojo dienoraščio“. Į šį leidinį sugulė 1990-2004 m. autoriaus gyvenimo vienkiemyje pastebėjimai, novelės bei esė. 2014 m. VŠĮ „Bernardinai.lt“ išleido H. Gudavičiaus knygą „Laiškai iš kaimo. Dienoraštis 2008-2012“, 2015 m. išleista Henriko Gudavičiaus, fotomenininkų Algimanto ir Mindaugo Černiauskų knyga „Nerūpėjo niekur išvažiuoti“, o 2018 m. „Klaidžioja kažkas prie Krūčiaus: laiškai iš kaimo“

Už nuopelnus Varėnos krašto kultūrai 1996 m. H. Gudavičiui buvo įteiktas Varėnos rajono savivaldybės įsteigtas „Sidabrinės bitės“ ženklas. 1998 m. Aplinkos ministerija „už nuoseklią ir kryptingą visuomeninę veiklą aplinkosaugos srityje, ypač už svarius darbus skleidžiant informaciją apie Lietuvos gamtą, skatinant vaikus, jaunimą ir suaugusiuosius pažinti mus supantį pasaulį ir puoselėti etnokultūros tradicijas, ugdant visuomenės palankų aplinkai gyvenimo būdą“ jam skyrė Česlovo Kudabos premiją.

2014 m. H. Gudavičius gavo Kultūros ministerijos premiją už publicistiką.

2018 m. apdovanotas Jono Basanavičiaus premija.

2018 m. – Algimantas Černiauskas

Fotomenininkas, visuomenės veikėjas A. Černiauskas gimė 1953 m. gruodžio

12 d. Igarkoje, Krasnojarsko krašte.

Mokėsi Giedraičių vidurinėje mokykloje. 1975 baigė Vilniaus technologijos technikumą, 2007 – Vilniaus universitetą (informaciją ir komunikaciją). Kartu su broliu Mindaugu tapo žinomi nuo 1977 m., kai pradėjo fotografuoti Lietuvos kaimų žmones. Surengė fotografijos darbų parodas Lietuvoje bei užsienyje: Paryžiuje, Monpelje, Čikagoje, Berlyne.

Bendradarbiauja savaitraštyje "Dienovidis", laikraščiuose "Dainavos žodis", "Alytaus naujienos", žurnale "Kelionių magija". Nuo 1991 dirba Dzūkijos nacionaliniame parke.

Merkinės informacijos centre rengia parodas, susitikimus su menininkais, moksleiviams

teikia žinių apie gamtą ir jos apsaugą. Fotomenininkas A. Černiauskas kartu su

H.Gudavičiumi ir kitais bendraautoriais išleido knygas: "Musteika", "Margionys",

"Mardasavas", "Varėnos kraštas", "Varėnos krašto menininkai", aplanką apie Lietuvos

nacionalinius parkus. Sudarė fotografijų ciklus. Svarbiausi: Kaimo žmonės, nuo 1978 m.;

Peizažai, nuo 1980 m.; Žiemos žydėjimas, 1979–1984 m.

Parodose pelnė daugiau, kaip 30 apdovanojimų. Apdovanotas šalies bei tarptautinių

parodų medaliais, diplomais, premijomis. 1994 m. suteiktas Tarptautinės meninės

fotografijos federacijos fotografo menininko garbės vardas.

2008 m apdovanotas B. Buračo premija, 2011 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės

kultūros ir meno premija, 2018 m. J. Basanavičiaus premija.

2019 m. – Nijolė Laurinkėnė

Gimė 1951 m. liepos 8 d. (dokumentuose – 08 08) Mažieji Lieponys (Trakų rj.) – lietuvių etnologė, tautosakininkė. Habil. dr. (hum. m., 1997).

1974 m. baigė Vilniaus universitetą. Nuo 1985 m. dirbo Lietuvių literatūros ir tautosakos institute (iki 1990 m. Lietuvių kalbos ir literatūros institutas), 1994–2004, 2010–21 Sakytinės tautosakos skyriaus vadovė; vyriausioji mokslo darbuotoja. 1992–93 stažavo Vokietijoje (Alexandro von Humboldto fondo stažuotė). 1984 m., 1997 m. dėstė Vilniaus universitete, 2001–07 – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje. Tyrimų sritys – baltų religija ir mitologija, lietuvių folkloras.

Periodinių ir tęstinių mokslo leidinių "Studia Mythologica Slavica" (Lublijana), „Tautosakos darbai“ (LLTI), "Senovės baltų kultūra" (Lietuvos kultūros tyrimų institutas), taip pat žurnalo "Būdas" (Lietuvos nacionalinis kultūros centras) redkolegijų narė, Vydūno draugijos narė, Tautos namų santaros narė.

Svarbiausi veikalai: „Mito atšvaitai lietuvių kalendorinėse dainose“ (1990), „Senovės lietuvių dievas Perkūnas: kalboje, tautosakoje, istoriniuose šaltiniuose“ (1996), „Žemyna ir jos mitinis pasaulis“ (2013), „Dangus baltų mitiniame pasaulėvaizdyje“ (2019).

Parengė Lietuvių liaudies dainyno t. 10 (Jaunimo dainos. Meilės dainos 1995), tęstinio leidinio Tautosakos darbai 5 tomus.

Paskelbė 140 mokslinių straipsnių Lietuvos ir užsienio mokslo leidiniuose.

2019 m. N. Laurinkienei paskirta Jono Basanavičiaus premija už reikšmingus mokslinius baltų mitologijos ir kultūros tyrimus, svarią visuomeninę lietuvių etninės kultūros tradicijų ir lietuviybės puoselėjimo veiklą.

2020 m. – Jonas Rudzinskas

Gimė 1956 m. Vilniuje – etninės kultūros, tautodailės puoselėtojas, rengėjas, visuomenininkas, profesionalus menininkas, aktyvus šiuolaikinio kultūrinio proceso dalyvis. 1986 m. baigė Lietuvos dailės akademiją, nuo 1995 m. – Lietuvos dailininkų sąjungos narys. Nuo 1992 m. Lietuvos tautodailininkų sąjungos vadovas. 1998–1999, 2002–2003, 2006–2007 m. menininkų deleguotas buvo Kultūros ministerijos Kultūros ir meno tarybos nariu. Nuo 1990 m. – Lietuvos autorių teisių gynimo asociacijos agentūros valdybos narys ekspertas, nuo 1993 m. – Meno kūrėjų sąjungų asociacijos valdybos narys, nuo 1996 m. – Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo valdybos narys. 1999–2005 m. – Vilniaus etninės veiklos centro valdybos narys, nuo 2000 m. – Lietuvių etninės kultūros draugijos valdybos narys.

J. Rudzinskas Lietuvoje ir už jos ribų pristato lietuvių tautodailės papročius, rengia parodas, kūrybinius mokymus ir varžytuves. Jis rengia seminarus, konferencijas, konkursus, plenerus, užsiima knygų, įvairių leidinių apie tautodailininkus ir tautodailę leidyba. Žurnalo „Tautodailės metraštis“ įkūrėjas ir leidėjas, daugelio menotyrinių, analitinių, garsinimo, mokomųjų straipsnių autorius.

Surengęs autorines parodas Vilniuje (1978, 1979 m.), salone „Dailė“ Vilniuje (1992 m.), Kretingos dailės muziejuje (2005 m.), Plungės kultūros centre (2005 m.), Telšių dailės galerijoje (2006 m.), Biržų krašto muziejuje (2006 m.), Varėnos parodų rūmuose (2007 m.), LATGA–A salėje Vilniuje (2007 m.), taip pat dalyvavo bendrose parodose Lietuvoje ir užsienyje: Heje Tostrupe, Danijoje (1992 m.), Lietuvių dailės parodoje Romoje (1994 m.), Lietuvių kultūros dienoje Orhuse, Švedijoje (1994 m.). Jonas Rudzinskas yra iliustravęs 7 knygas medžio raižymo ir akvatintos technika.

2020 m. J. Rudzinskui paskirta Jono Basanavičiaus premija už ilgametę tautodailės puoselėjimo, sklaidos, tyrinėjimo ir jos kūrėjų ugdymo veiklą, tautodailės prestižo visuomenėje stiprinimą.

2021 m. – Eligijus Juvencijus Morkūnas

Gimė 1945 m. rugsėjo 7 dieną (dokumentuose – 27) Kėdainiuose – muziejininkas, etninės kultūros tyrinėtojas, humanitarinių mokslų daktaras.

1970 m. Eligijus Juvencijus Vilniuje pamatė ant stulpo priklijuotą skelbimą, kad organizuojama ekspedicija į Gervėčius. Jos vadovas buvo Norbertas Vėlius. Eligijus Juvencijus čia rinko medžiagą apie pirtis, piešė įvairius etnografinius objektus. Po ekspedicijos etnografas Stasys Daunys pakvietė jį dirbti į neseniai susikūrusį Lietuvos liaudies buities muziejų moksliniu bendradarbiu, atsakingu už liaudies techniką. Čia dirbdamas ir susidomėjo malūnais bei kitu technikos paveldu.

1974 m. jis pradėjo tyrinėti Lietuvos miestelių architektūrą ir buitį, rūpinosi pastatų atranka, komplektavimu bei ekspozicijomis. Per visus darbo muziejuje metus įgijo daugiau nei 30 000 eksponatų. Jam pasiūlius į muziejų buvo atkelta dauguma miestelio ekspozicijos bei kitų muziejuje esančių pastatų. Jis pats rūpinosi ne tik šių pastatų įsigijimu, bet ir jų išardymu, gabenimu bei pastatymu. E. J. Juvencijaus iniciatyva muziejaus miestelį papuošė Šv. Florijono skulptūros kopija iš Tryškių.

E. J. Morkūnas rengė ir kitus projektus, susijusius su muziejininkyste ir etnokultūros sklaida. Nuo 1991 m. Lietuvos liaudies buities muziejuje organizavo didelio susidomėjimo sulaukusias amatininkų dienas, kurios išpopuliarėjo visoje Lietuvoje. Kartu su kolegomis daugybę metų rengė masiškiausią muziejuje šventę – Užgavėnes, taip pat Žirgūnų sporto šventes, 2011 m. – dviračių žygį muziejuje „Aplink Lietuvą“, prisimenant Matą Šalčių. Jis taip pat buvo aktyvus Kraštotyros draugijos narys, daugelio ekspedicijų dalyvis (1973 m. KGB fiksuotas vadinamojoje „Kraštotyrininkų byloje“), Krakių kompleksinės kraštotyrinės ekspedicijos sumanytojas ir organizatorius. Jo rūpesčiu buvo surasta ar išsaugota ne viena kultūros vertybė, pavyzdžiui, dievdirbio Vinco Svirskio kapas.

E. J. Morkūnas surinko didžiąją dalį liaudies technikos ir miestelio ekspozicijoms reikalingų eksterjero ir interjero eksponatų, įrengė per 40 ekspozicijų. Jo nuopelnu muziejuje atsirado Tremties ir Rezistencijos sektorius su partizanų žemine, vagonu, jurtos rekonstrukcija. Dirbdamas muziejuje, E. J. Morkūnas 1979 m. baigė Vilniaus universiteto istorijos fakultetą. 1993 metais tapo humanitarinių mokslų daktaru, apgynė disertaciją „Lietuvos vėjo malūnai XIX a.–XX a. pirmoje pusėje“. Jis taip pat yra atestuotas nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos specialistas, technikos vertybių ekspertas.

E. J. Morkūnas yra dešimčių mokslinių publikacijų autorius, knygų „Lietuvos technikos paminklai. Vėjo malūnai“, „Senieji amatai“, „Įdomiausi Lietuvos technikos paminklai“, „Vandens malūnai Rytų Lietuvoje“, „Lietuvos miestelių atspindys: Muziejaus miestelis“ taip pat Lietuvos liaudies buities muziejaus vadovų „Žemaitija“, „Suvalkija“, „Dzūkija“, „Aukštaitija“ sudarytojas, autorius ar bendraautorius.

2021 m. Dr. E. J. Morkūnui paskirta Jono Basanavičiaus premija už reikšmingą indėlį į Lietuvos tradicinės architektūros ir amatų tyrimus, išsaugojimą, populiarinimą ir kūrybingą muziejinę veiklą puoselėjant etninės kultūros gyvybingumą.

2022 m. – Jonas Vaiškūnas

Gimė 1961 m. kovo 6 d. Papiškių k., Švenčionių r. – etnoastronomas, fizikas, muziejininkas, Etninės kultūros globos tarybos narys, Aukštaitijos etninės kultūros globos tarybos pirmininkas, tautinio žinių ir gyvenimo būdo interneto portalo Alkas.lt įkūrėjas ir vyriausias redaktorius. Prigimtinio baltų tikėjimo bendruomenės „Romuva“ vaidila.

1979 m. baigė Švenčionių Z. Žemaičio vidurinę mokyklą, 1984 m. - Vilniaus universiteto Fizikos fakultetą.

1983-1987 m. dirbo Lietuvos mokslų akademijos Fizikos instituto Lazerinės optikos skyriuje stažuotoju tyrėju, vyr. inžinieriumi, 1987-1990 m. - Fizikos instituto Astrofizikos skyriaus vyr. inžinieriumi. 1990-1998 m. buvo Lietuvos Etnokosmologijos muziejaus mokslinis bendradarbis, muziejininkas.

Nuo 1999 m. eina Molėtų krašto muziejaus skyriaus vedėjo, o nuo 2002 m. ir Mokslininkų sąjungos instituto Archeoastronomijos centro vadovo pareigas.

Nuo 1994 m. yra Tarptautinės kultūrinės astronomijos organizacijos (SEAC) narys, nuo 2003 m. - viceprezidentas. J. Vaiškūnas paskelbė per 150 mokslo populiarinimo straipsnių. 1985-1989 m. buvo vienas paminklosauginio judėjimo aktyvistų, paminklosauginio klubo „Talka“ įkūrėjų (1986). Buvo Molėtų rajono Sąjūdžio Tarybos narys. Nuo 1996 m. Lietuvių tautininkų sąjungos narys, tarybos ir valdybos narys.

1996 m. Kulionių k., netoli nuo Molėtų astronomijos observatorijos, įrengė Senovinę dangaus šviesulių stebyklą, kurioje kasmet paskutinį balandžio savaitgalį rengia kalendorinę šventę Jorę, priima ekskursijas ir skaito paskaitas apie senovinius šviesulių stebėjimo būdus, senąją baltų pasaulėžiūrą ir senąjį lietuvių Zodiaką.

Jonas Vaiškūnas nuo 2006 m. Varšuvos Jogailos universiteto Religijotyros instituto doktorantas, tyrinėja etnoastronomiją, kultūrinę astronomiją, taip pat tyrinėja tradicinio lietuvių liaudies meno simboliką. Pagal parengtą specializuotą klausimyną nuo 1988 m. vykdo lietuvių etnoastronomijos žinių rinkimo ir analizavimo programą. Nuo 1994 metų dalyvauja Tarptautinėje kultūrinėje astronomijos organizacijoje, o nuo 2003 m. – jos viceprezidentas; nuo 2005 m. Tarptautinės archeoastronomijos ir kultūrinės astronomijos draugijos tarybos narys. 2010 metais su grupe bendraminčių įkūrė tautinį žinių ir gyvenimo būdo interneto portalą Alkas.lt

Parašė knygas: Vaiškūnas, Jonas; Vaiškūnienė, Daiva. Žiūroniuko nuotyčiai.- Vilnius: Dominicus Lituanus, 2009

Vaiškūnas, Jonas. Skaitant dangaus ženklus: lietuviško Zodiako pėdsakais.- Vilnius: Dominicus Lituanus, 2012

Daugelio knygų bendraautorius.

Paskelbė per 40 mokslinių ir apie 400 mokslo populiarinimo straipsnių.

2022 m. J. Vaiškūnui skirta Nacionalinė Jono Basanavičiaus premija. Premija skirta „už išskirtinį indėlį tyrinėjant ir puoselėjant etnoastronomijos žinią, už įvairiapusį ir patrauklų etninės kultūros aiškinimą, viešinimą, tradicinių kalendorinių švenčių

2023 m. – Daiva Vaitkevičienė

Gimė 1969 m. kovo 9 d. Vainoriuose (Panevėžio r.) - etnologė, folkloro ir baltų mitologijos tyrinėtoja, humanitarinių mokslų daktarė.

1987 m. sidabro medaliu baigė Panevėžio 2-ąją vidurinę mokyklą (dab. V. Žemkalnio gimnazija). 1992 m. baigė Vilniaus universitetą, nuo 1991 m. dirba Lietuvių literatūros ir tautosakos institute. Nuo 2011 m. dirba Vilniaus universitete, dėsto struktūrinės antropologijos kursą. D. Vaitkevičienė yra dviejų mokslo monografijų autorė, trijų fundamentinių tautosakos šaltinių ir keturių mokslo leidinių sudarytoja paskelbė per 50 mokslinių straipsnių, taip pat apie pusšimtį mokslo sklaidos publikacijų profesinėje ir kultūrinėje spaudoje. Žurnalo „Incantacio: An International Journal on Charms, Charmers and Charming“ redaktorių kolegijos narė. Tarptautinės pasakojamosios tautosakos tyrinėtojų draugijos narė.

2023 m. apdovanota Nacionaline J. Basanavičiaus premija. Premija paskirta už giluminius mitologinio pasaulėvaizdžio tyrimus, prigimtinės kultūros įprasminimą, puoselėjimą ir sklaidą.

Parengė
Gražina Cikanavičienė
Vilkaviškio viešosios bibliotekos
Informacijos ir kraštotyros skyriaus bibliotekininkė